

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — „
Pe 3 luni . . . 7 — „
Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Luka Iukics

Arad, 13 August.

Un nume obscur, un personaj necunoscut de nimeni pân' acum, dar pe care l-au saltat la suprafață valurile agitate ale opiniei publice din Croația, revoltate de despotismul unui dictator fără inimă și fără conștiință. Din necunoscut a venit, a strălucit un moment c'o lumină sinistru atrăgând asupra sa atenția lumii întregi, și tot în necunoscut se va duce, lăsând în urmă-i o dâră de foc, la lumina căreia, ca la lumina unui fulger, se vor zugrăvi toate fărâdelegile unui regim de sclavie și ingenuchiare a naționalităților nemaghiare din „Hungaria felix”.

El, Iukics, este produsul evenimentelor cari l-au scos în relief, este întruparea nemulțămirii Croației întregi, și această Croație, căreia i s'a răpit și cel din urmă simulacru de independență și autonomie, își îndreaptă azi ochii asupra lui Iukics, inimile tuturor bat pentru dânsul, sângerând de durere, căci justiția maghiară l-a trimis la furci!

Din regret pentru tinerețea lui care se va stânge în floarea vieții, din recunoștință pentru jertfa adusă de dânsul în numele neamului lui întreg, fecioarele Croației, înainte de ce s'a pronunțat sentința de moarte, au aruncat o ploaie de trandafiri asupra temniței în care zăcea Iukics, voind, măcar pentru un moment, să-i preschimbe cătușele de fier în lanțuri de flori.

În haină neagră, un trandafir roșu la butonieră, cu fața palidă, cu ochii sticloși și înfrigați, din dărătul cărora privea grozava fantomă a nebuliei, așa a apărut Iukics înaintea tribunalului, încunjurat de vre-o unspre-

zece băieți de școală, toți minori, cari, înainte de a se începe procesul, au fost sculați noaptea din somn, au fost sinuși de pe băncile școlii ca să șadă pe banca acuzaților! Verdictul l-a ascultat impasibil, nemișcat; în noaptea gândurilor sale sentința de moarte n'a luminat măcar cu repeziciunea unui fulger, nu i-a produs nici o emoție, nu i-a trezit nici un regret după viața, după tinerețea sa. Căci ce știa el, nebunul, că a devenit un erou, un martir? Ce știa el că pentru dânsul în momentul acela bate inima Croației întregi? Nimic!

Da, din nebun, un erou, un martir! Trebuie să trăiești în Ungaria, în această țară a tuturor paradoxelor, țară în care legile și dreptatea atârnă de vârful săbiei și al baionetelor, ca să'ti fie dat să vezi cum nebunii sunt ținuți drept oameni cuminți, iar cei cuminți sunt taxați drept nebuni; trebuie să trăiești în această țară a tuturor nedreptăților, ca să vezi cum nebunii sunt trimiși la furci, iar criminalii conștienți, cu mintea întreagă, se plimbă pe străzi, netulburați de nimeni! De aceea aceștia din urmă, simțindu-se necontrolați și infalibili, pregătesc revoluțiile sociale și precipită catastrofele tuturor statelor putrede.

Căutați-i și-i veți găsi ori unde vă întoarceți, totdeauna îi veți afla însă ocupând posturile cele mai înalte și mai onorifice! Aceștia-s criminalii adevărați, aceștia tulbură pacea între popoare, aceștia deci trebuie târâți înaintea justiției inexorabile a istoriei, condamnându-i fără de milă!

Toate greșelile și delicturile politice sunt opera lor, a conducătorilor, cari, când se trezesc, — totdeauna prea târziu — voind să repare și să cârpească opera lor, se trezesc pe un teren vulcanic. Căci ce sunt toate ace-

ste: Procesul lui Friedjung, revoluția de pe străzile Budapestei, atentatul lui Kovács, răpirea autonomiei croate, procesul lui Iukics, răpirea autonomiei bisericii sârbești, înființarea episcopiei gr.-cat. maghiare? Prudență politică să fie asta? Nu vă face impresia că ne aflăm pe un teren vulcanic? Nu vedeți că hegemonii noștri, sus pe marginea craterului, deasupra abisului, desvoltă o activitate febrilă, nebună, turnând înapoi lava ce se scurge, pe când sub dânsii, în adâncuri, pământul geme surd, sguduindu-se în măruntăiele lui telurice? Nu vă îngroziți de temeritatea lor?

Ei, politicienii cei orbi și surzi, poartă vina atentatelor politice, ei sunt cauza acestor fapte desperate! Azi s'a aflat un nebun care a comis o crimă politică mânat de biciul de foc al unei idei fixe. Poporul croat ingenuchiat și spoliat de toate libertățile lui de mai înainte, în lipsa altor eroi îl cinstește, îl idolatrizează, căci Croații, ca și Grecii cei vechi, cred că nebunii sunt oameni aieși, prin gura și prin mâna cărora vorbește și lucră Dumnezeu.

Dar dacă fapta acestui dement va deveni contagioasă? Dacă acestui nebun fanatic îi vor urma și alți nebuni, zeci, sute, mii de descreeați? Se va găsi o temniță așa de largă care să cuprindă Croația întreagă? Se vor afla în pădurile Ungariei atâția copaci pentru furci? De sigur că nu! În contra acestei epidemii va trebui aplicat remediul cel mai natural: blândețea și libertățile cele mai largi!

De altfel, câtă vreme va exista un Marat, se va afla și o Charlotte Corday; câtă vreme va răsări într'un stat putred un Potocky și un Cuvaj, se va ivi și un Siczynsky și un Iukics. Cei din urmă sunt efectul celor dintâi.

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Întâia călătorie prin Moldova: Dela Slănic la Botoșani. — Mănăstirile Agapia, Văratec și Neamț.

Slănicul este o stațiune balneară cunoscută din vechi timpuri. Într'o vale păduroasă, de un romantism sălbatec, pereți de stâncă prăpăstioși înconjoară localitatea de amândouă părțile; numai pe coaste cresc fagi și brazi. Drumul până acolo — dacă poate fi vorba de drum — se îngustează tocmai la povârnișurile cele mai primejdioase și roțile de-abia pot ține făgașul strîmt alături de prăpastie. Izvoarele de apă minerală nu sunt captate încă și instalațiile de băi sunt extrem de primitive.

După o petrecere de două ceasuri în Slănic, Prințul se întoarce la Ocna, unde seara se face iluminare în onoarea sa; focuri ard pe dealuri, de jur împrejur; interesant e focul de artificii închipuind un verde brad uriaș, împrejurul cărui sunt grămădite nenumărate crengi uscate în formă de piramidă —; lemnul rășinos pârâie și sfârâie, iar scânteile sar în văzduh ca rachetele.

A doua zi de dimineață (13/25 August), Prințul părăsește Ocna de pe la ceasurile șase, pen-

truca azi trebuie să răsbată o distanță de aproape o sută de kilometri, cu trăsura, urcând pe icicolo munții. Popasul de amiază e în Bacău, capitala județului, așezată în valea Bistriței. Și aici, ca pretutindenea, Prințul inspectează bisericile, școlile, spitalele. La ceasurile trei după amiază, plecarea mai departe la Roman, pe o șosea excelentă. Ai nevoie de tinerețe și vigoare, ca să te mai poți bucura de călătorie în condițiile oboșitoare în cari merge Prințul. Arșița nemiloasă a îmbolnăvit pe toți membrii suitei și a tăiat Prințului pofta de mâncare; dar ceea ce vede, interesează pe Prinț în cel mai înalt grad și dânsul călătorește înainte, c'o neseacă vioiciune.

Până la Roman, drumul trece peste două riuri frumoase, Bistrița și Moldova, cu poduri de lemn. În orașul Roman (vre-o 20.000 locuitori), toată lumea e în picioare. Prințul se oprește înaintea vechii biserici episcopale; îl primește Episcopul, cu întreaga preoțime; se slujește un Te-Deum, foarte mișcător prin corurile frumoase. Apoi se dă un prinz de gală, cu toaste; seara iluminare. Întreaga Moldova e prinsă în beția entuziasmului și călătoria tânărului Domn pare un drum triumfal. Toate clasele populației întâmpină pe Prinț cu ovațiuni, chiar mai călduroase decât ale Muntenilor.

În ziua următoare la Dulcești, Prințul se convinge iarăși de acest entuziasm. Dulceștii sunt moșia doamnei Ghica, născută Hurmuzachi. Familia Hurmuzacheștilor stă în Bucovina, dar

toți sunt Români însuflețiți; dânsii primesc pe Prințul german, care a vreat scaunul Domniei române, ca pe un mântuitor al neamului.

Pe drum de munte, Prințul ajunge la Peatra, capitala județului Neamț. Piatra este, poate, orașul cel mai frumos situat în Moldova; casele, așezate în amfiteatru, acopăr o vale minunată, încinsă de apele sgomotoase ale Bistriței ce izvoresc în munții păduroși. Mândria locuitorilor este o veche și frumoasă biserică, înălțată de Ștefan cel Mare.

După primirea autorităților locale, Prințul pleacă la marea mănăstire de maici, a Văratecului, unde ajunge în două ceasuri, trecând prin poene îmbelșugate. De departe îl întâmpină pe Domn cântecul clopotelor, care trezește de jur împrejur ecouri în negrele păduri de brad. Un tablou emoționant: două sute de maici, îmbrăcate în hainele lor negre, ies în calea tânărului Prinț, conduse de starea mănăstirii și de preoțimea locului.

După slujba religioasă, Prințul vizitează mănăstirea: în mijlocul curții largi stă biserica, lângă ea un număr de clădiri ce par destinate intereselor comune ale mănăstirii; apoi, de jur împrejur, mulțime de căsuțe drăgălașe, având în față, mai toate, un cerdac, iar în cuprinsul lor arătând gustul individual al locatelor. Întregul îți face impresia unui sat răsfețit în chip pitoresc. Femei cu avere s'au așezat aici, ca să-și petreacă amurgul vieții în pacea mănăstirii, în mijlocul naturii mărețe; oameni de viță

Omeneste nu-i putem aprinde, deși-i înțelegem și-i admirăm pentru curajul ce-l desvoaltă, când, pentru o cauză, aduc cea mai mare jertfă ce i se poate cere unui om: *viața!* Psihiatrii adevărați — nu cei din Agram — îi declară nebuni și exaltați, poporul lor însă le pune pe frunte cununa de martiri care strălucește ca o aureolă de sfinți. Psihiatrii îi destinează pentru balamuc și numai justiția cea cu ochii legați e vinovată că poporul îi trimite în panteonul eroilor săi.

Când legile și libertățile unei națiuni sunt călcate în picioare, când însăși această națiune este biciuită în față, atunci acești Iukici apar ca supremul ei țipet de durere, de revoltă și de sete după libertate. Și acești Iukici răsbunători se nasc mai de grabă în colibe săracilor, decât în palatele milionarilor, îi întâlnești mai des în haina petecită a unui muncitor sau a unui sărman student, decât în fracul luxos al cutărui nobil cu blazon! Ei sunt conștiința revoltată a unei națiuni nedreptățite, sunt flacăra ce o poartă vântul aspirațiilor naționale, iar cine voiește s'o stângă, suflând într'însa, mai tare o aprinde!

Despre astfel de flăcări însă, despre astfel de limbi de foc ce răsar în noaptea unui neam, întocmai ca niște licurici rătacitori, poporul nostru crede că ele prevestesc furtuni...

Adevărații vinovați sunt cei ce le aprind, și ei vor fi prin urmare cele dintâi victime.

In chestiunea episcopiei ungurești. Publicistul croat *Miho Ierenici* publică un articol de fond în ziarul „*Union*” din Praga asupra chestiunii episcopiei ungurești. Ierenici pledează în favoarea Românilor, spunând că li-se face o strigătoare nedreptate. Face istoricul luptelor Românilor timp de o sută de ani vorbește despre devotamentul lor către Viena și de modul vitreg cum au fost în schimb răsplătiți.

Autorul articolului face o paralelă între Croați și Români. Croații, spune el, au fost și ei devotați împăratului, au avut și ei un *Avram Iancu*, dar s'au convins de mult, că Viena i-a părăsit lăsându-i pe mâna Ungurilor. La această convingere au ajuns de-a-

bia acum, Români, acum când se creiază episcopia greco-catolică ungurească. Lupta Românilor se va îndrepta contra Romei și contra Vienei.

Ierenici amintește vorba unui mare ardelean, care a spus, că Români trebuie să meargă mână în mână cu Croații contra dușmanului comun. *Autorul face un apel călduros către Croați, prin care îi invită să se conformeze și ei acestei tactice.*

Cum va fi reforma electorală? Semioficialul guvernamental „*Magyar Nemzet*” fixează principiile fundamentale pe care se bazează reforma electorală a lui Lukács. O condiție a dreptului de vot va fi censul intelectual, pe baza căruia vor putea alege deputați toți acei cetățeni unguri, cari au terminat patru clase primare. Proiectul lui Lukács însă nu exclude nici censul material. Astfel vor avea drept de vot și acei cetățeni analfabeți cari plătesc o anumită dare de stat. In ce privește domiciliul, proiectul prescrie ca alegătorul să locuiască stabil un an de zile în aceeaș comună. Alegerea se va face după comune mari și după notariate, iar în orașe după cercurile de alegere. Orice spese electorale vor fi interzise. Votul va fi secret, însă numai în parte, adevărat acolo unde va afla de bine guvernul. Se va face o nouă arondare a cercurilor electorale și în privința aceasta guvernul lucrează un proiect separat.

Papa, politica austro-ungară și Români față de „christifideles”

De A. C. Cuza.

Oligarhia stăpână — din Ardeal și din țară — e vinovată de aceea ce pătește poporul românesc cu „*christifideles*”...

Vinovată — aceea din Ardeal: pentru că a jertfit, politice și economice, factorul esențial al *culturei naționale*, lăsând ca sute întregi de români să ajungă a-și uita limba lor.

Vinovată — aceea din regat: pentru că nu s'a interesat îndeajuns de soarta Românilor înstrăinați. Ai gândi că se tem. De cine? De stafii? Mai știi!

Printul locuiește în casa foarte comodă a Maicei Negri, sora lui Costache Negri. Seara, mănăstirea întreagă e iluminată. Ospitalieră ca întotdeauna, ea dă adăpost la sute de vizitatori. În fiecare mănăstire există o clădire, destinată numai străinilor; fiecare călător este găzduit acolo, câteva zile, fără nici o plată; dacă vrea să rămâe mai mult timp, trebuie să lese pe seama mănăstirii o mică răsplată.

În ziua Sf. Marii, hramul Văratecului, Printul se duce la biserică, des de dimineață, să asculte liturghia; mulțime de lume a venit să vadă pe tânărul Domn, biserică nu-i poate cuprinde pe toți.

Pe la ceasurile opt și jumătate, Printul pleacă spre mănăstirile Agapia și Neamțu.

Agapia, cu întinsele-i clădiri, ale căror acoperișuri de tablă scilipse în soare, ca argintul, este așezată într'un cazan de munți, sub pază brazilor uriași, făcând o impresie mult mai impunătoare ca Văratecul. Totuș n'are nici pe departe reputația distinsă a Văratecului, pentru că aici nu se stabilesc fetele familiilor boieresti, cari sunt destul de bogate ca să-și petreacă viața în visare, ci mai cu seamă fete din clasele burgheze; aceste fete sunt nevoite să trăiască din lucrul mânilor lor, de când Voda-Cuza a secularizat bogatele proprietăți de mână moartă, iar locatarii mănăstirilor primesc dela guvern doar atât ca să nu moară de foame.

Primirea în Agapia este ca și la Văratecul...

De-accea acum Sfântul Părinte din Roma, supt presiunea potentatilor unguri, fără contra-pondere echivalentă — că doar politica e un joc de balanță — a răsluit pur și simplu, ca din ale lui opzeci și trei de comune românești, și le-a trecut Prea Sfințitul Episcop Maghiar din Hajdu-Dorog, ca să asculte liturghie grecească și cuvântări ungurești.

Nu se poate considera această procedură — din partea celui care pretinde a fi vicarul lui Isus Hristos pe pământ — decât ca o *blasfemie* împotriva poruncei Dumnezeuști, care sfințește graiul popoarelor.

E dar un *atentat* la viața poporului românesc, în contra căruia toți au protestat indignați — pe care mulți îl bocesc, îndurând.

În ce mă privește, nu pot boci, și mi s'a urât de când protestez. Sunt atâtea!

Un lucru pot spune — obișnuit precum sunt să judec oamenii și împrejurările *din punctul lor de vedere* — că nu înțeleg.

Nu înțeleg: ce folosește *catolicismul* prin înființarea Episcopiei din Hajdu-Dorog.

Nu înțeleg: la ce se așteaptă *politica austro-ungară* — și Ungurii chiar — de pe urma unui asemenea act.

Oare: face?

Eu credeam, până azi, că datoria noastră a tuturor acelor cari aparținem legii lui Hrist, e să tindem către *unitatea creștină*. E un ideal, fără îndoială, măreț al unei cărmuiri spirituale supreme, recunoscută în sfârșit de toți creștinii, în ființa *Papei din Roma*, urmașul lui Petru — conformă cu vântului Evangheliei:

„*Ioan 21. 16. Zis-a lui: Paște oile mele!*”.

Și pe noi Români, mai ales, e firesc să ne atragă idealul acesta, prin originea noastră: suntem doar *Traco-Romani*.

Eu credeam apoi că *pericolul slav* e una din grijele mari ale politicii austro-ungare, amenințând chiar existența monarhiei habsburgice.

Și noi Români față de pericolul acesta, suntem un *factor de apărare*, firesc, prin

aleasă au clădit câte un sălaș fetelor lor, pentru că le lipseau mijloacele de-a le mărita după poziția lor socială. — Florile de prin căsuțe și grădinițele dimprejur arată grija și răbdarea iubitoare a inimilor femeiești; curat și plăcut mirositor e fiecare din aceste asiluri, unul mai drăguț ca altul. Covoare țesute de mâinile maicelor împodobesc divanurile mari și podelele cari scilipse de curate; pereții albi sunt acoperiți cu icoane de sfinți în culori vii, pentru că Orientul plin de soare iubește culoarea și strălucirea, mai cu seamă în biserici și mănăstiri. — În fața fiecărui cămin vezi flori în toate culorile și în fiecare chilioară simți mirosul puternic de lămâie. — Rigoarea mănăstirească de abia se observă; numai ceasurile de rugăciune se țin cu sfințenie. De trei ori în cursul zilei și al nopții, vara ca și iarna, sora care bate toaca se duce pe la ușile maicelor, chemându-le la biserică și la rugăciune. — Totul în aceste mănăstiri de munte, îți face impresia veșniciei neschimbătoare: Precum întunecatele păduri de brazi par a nu-și schimba niciodată făptura și haina, nepăsându-le de veacurile ce se scurg, astfel trece și viața maicelor, într'o monotonie eternă, numai în intimitatea naturii, și nimic pe lume nu poate turbura pacea sufletului lor. Îndeplinirea unor prescripțiuni formale, iar nu vre-o activitate intelectuală este preocuparea maicelor și călugărilor, — dată deosebirea fundamentală între viața mănăstirească din Apusul catolic și cea din Orient.

clopotele sună în dungă, în biserică se slujește un Te-Deum, Printul vizitează apoi clădirile așezate în patru unghiuri. Stareța este o venerabilă matroană, care ține aspră disciplină în mănăstire. Printul n'are vreme să vadă nici jumătate din ceiace vreau să-i arate maicele; trebuie să plece mai departe, la marea mănăstire a Neamțului, unde se adăpostesc vre-o mie de călugări.

Și Neamțul e așezat în inima munților, pe o verde poiană, înconjurată de păduri sombre. Dealtminteria mănăstirile se aseamănă între ele, numai că vraja, pe care femeile știu să o dea căminului lor, nu plutește asupra mănăstirilor de călugări. Neamțul e mai mare decât Agapia, dar grădinile sunt părăginate, chiliile neîngrijite, iar biblioteca de vechi manuscrise, scăpate aici, în parte cel puțin, de furtunile timpurilor, nu este folosită de călugări, pentru că majoritatea lor n'au preocupări intelectuale. Niciodată mănăstirile n'au fost pepiniere ale științei. Preoții laici nu se ridică din mănăstiri și n'au depus jurământul monahal; preoții sunt datori chiar să se căsătorească, dacă li-se dau parohii; numai demnitățile Episcopilor și Metropoliților sunt rezervate călugărilor. Cu toată lipsa de curățenie și cu toată hrana lor săracă — nu mănâncă niciodată carne, foarte rar pești, numai excepțional ouă și lapte, zilnic fiertură de verdeturi și — călugării ating adeseori o vârstă

rusa latină, căreia aparținem, și prin interesele noastre — într-o oarecare măsură.

Si iată ce li se urește cu binele și Papei și diplomaților austro-ungari.

Bula papală, din urmă, cu „*crisifideles graeci*”... — lovind în drepturile noastre naționale, ce le mai scumpe — ne îndepărtează de Roma, și ne îndușmănește adânc cu vecinii.

Ne apropie poate de alții. Mai știi? Căci să ne oprim un moment asupra unei mici ipoteze: *că Românii, sătui, și-ar întoarce jocul pe dos* — când li-ar fi viața mai dragă amicilor noștri de azi. Ce ziceți?

E tot ce se poate — dacă mergem așa. Sau crede cineva că ne-am teme și noi, până la atât, de „*pericolul slav*”?

D'apoi doar nu suntem cârpiți din pe-tece multe, ca alții, ca să fim îngrijiți că ne-om rupe. Și noi am mai trăit doar cu slavii — și nu e pe noi, ci tot noi pe dâșii.

Dar ca să ne temem de *pericolul eventual*, și să pierim cu zile de *pericolul actual* — nici aceasta nu mi se pare că e treabă cuminte. Mai rău decât aceea ce pătimim acum dela Unguri, în tot cazul, nu poate fi nici dela Ruși. Poate mai bine.

Și atunci? Oare nu e firesc să se nască o pornire vrăjmașă în sufletele noastre, sau dacă voiți, *indoiată*. Ce Dumnezeu! Cât o să îndurăm ca nătângii? Și oare nu e cumva *vre-un alt chip de trăit*, decât acesta — prin care pierim?

Dar atunci: cum rămâne cu *pericolul slav*, de care se interesează alții — știm bine — mai mult decât noi?

Cum rămâne când, pe fiecare zi, suntem prizoniți, umiliți, urmăriți de o dușmănie neîdurată în dreptățile noastre religioase, precum se întâmplă acum cu Episcopia maghiară unită din Hajdu-Dorog? Cum rămâne — și ce poate fi?

Cetiți numai următoarea telegramă, care ne sosește la timp ca să arunce lumină asupra prăpăstiilor politice papale și austro-ungare:

„*Belgrad 17 Iulie v. 1912.* — Se zvoneste că în curând va pleca la Peters-

burg o mare deputațiune a Sârbilor „din Regat spre a prezenta țarului cere-urile Sârbilor panslavi. Din deputațiune vor face parte și reprezentanți ai Sârbilor din Ungaria, cari vor cere țarului să le ia apărarea în contra persecuției din partea Ungurilor și mai cu seamă în chestia suspendării autonomiei bisericei sârbești din Ungaria de către guvernul ungar.”

Va să zică: *la Tar* — ca protector al întregii ortodoxii! Așa fac Sârbii-exasperați. Și ce voesc oare diplomații papali și austro-ungari: *să facă și Românii așa?*

Știm bine: contează ei pe prostia Românilor, pe spectrul slavismului, de care ne temem să nu fim înghițiți, ca și dâșii, dar mai ales, pe bunele raporturi dela oligarhie la oligarhie, acea românească, de dincolo, gândindu-se la foloasele ei. Dar să nu prea conteze.

Tot mai mult, politica astăzi se face de *massele populare*, potrivit conștiinței naționale trezite. Se poate dar porni o *mișcare* în direcția aceasta, căreia oligarhia noastră, așa de cuminte, va trebui să se plece. Și sunt semne că ea a și început.

Cetiți numai ce scrie ziarul „*Românul*” din Arad, în numărul său dela 5 Iulie v. 1912, exprimând resentimentul opiniei publice românești împotriva Papalității:

„In analele suferințelor noastre s'a mai adaus o pagină neagră, iar Papa Piu al zecelea prin bula sa recentă a intrat în șirul figurilor triste, cari au tins la nimicirea neamului nostru: a intrat în șirul marilor dușmani ai neamului românesc.”

„Dar lupta nu este sfârșită, lupta trebuie să înceapă de acum!”

„Dacă scaunul papal a putut să comită, într'un moment de inconștientă „păcătoasă” această crimă, nouă nu ne este iertat să ne plecăm capul nelegiuirii.”

Aceeași îndârjire, tot mai accentuată, respiră și din următoarele rânduri ale aceluiași ziar „*Românul*” dela 8 Iulie v. 1912:

veacului al XIII-lea se așezase în Țara Bârsei; dar castelul în ruină, numit „*Cetatea Neamțului*”, datează probabil numai din timpul lui Ștefan cel Mare. Cu atâtea veacuri înainte, acest Domn a visat Unirea Principatelor surori și a biruit de repetite ori pe Turci; de aceea e sărbătorit, ca erou național.

Și aici în munți bântue holera; Prințul vizitează spitalul, unde sunt îngrijiți câțiva holericici.

Seara, pe la orele șase, Prințul ajunge în Falticeni, capitala județului Suceava, un orașel c'o poziție drăguță; locuitorii își exprimă prin iluminăție sentimentele lor de bucurie pentru vizita Domnului Țării. Se servește un mare dineu, dar Prințul nu-l prea poate gusta, deoarece i s'au cerut în aceste zile lucruri prea din cale afară grele, servindu-i-se bucătăriile cele mai deosebite.

A doua zi, 16/28 August, plecarea la ceasurile șapte dimineata; pe un drum anevoios, peste munți, în șapte ceasuri, sosirea la Sevo-rești, nu departe de hotarul Bucovinei. Sevo-reștii e o moșie frumoasă, a Prințului Moruzi, unul dintre proprietarii cei mai mari ai Moldovei de nord; dânsul a făcut aici o gospodărie model, are herghelii de cai și cinstește Prințului un frumos cal de rasă.

După un scurt popas, plecarea mai departe, la Botoșani. Orașul are 30.000 locuitori printre

„Sfântul Părinte în schimbul avanta-giilor lumești și-a înghițit copii ca un „al doilea Saturn, știind prea bine că „deși ne vom maghiariza, noi tot ai lui „rămânem: cu filioque, cu purgatoriul „și cu azima. Te-ai făcut Sfinte Părinte, „complicele celor din Pesta și din Viena, „cari ne poartă sâmbetele, scoțându-ne „la mezat credința fiască.”

Și mai energic încă se exprimă „*Gazeta Transilvaniei*”, în numărul 129, sub iscălitura dlui *Mihai A. Popovici*, zicând:

„Cine nu vede că biserica gr. cat. „maghiară e armă politică, pe care Ro- „ma o închină puterei de stat — e orb; „și cine nu înțelege că nu mântuirea su- „fletului ci răpirea conștiinței naționale „e scopul acestei biserici — e nebun. Și „nu sunt nici orbi nici nebuni cei dela „Roma, ci scârboși vânători după bună „voința puterei de stat. Nu adevărul, nu „dreptatea, nu drepturile câștigate îi că- „lăuzesc”...

Insfârșit, iată cum se rostește chiar zia- rul „*Unirea*”, din Blaj, organ autorizat al celor mai înalte cercuri ale bisericii greco-cato-lice românești, despre episcopia maghiară:

„Nu se poate ca Scaunul papal să „degenereze așa de mult biserica cato- „lică, cât să o facă unealtă în mâinile u- „nor politicieni necinstiți, lucrând și din „a sa parte la nimicirea unei națiuni, care „a ținut totdeauna la acea biserică...”

„Nu se poate ca urmașul Sf. Petru „să lucreze pentru răzvrătirea unui mi- „lion de credinși turburându-le pacea „din biserică și împingându-i la fapte, „a căror urmări dezastruoase de pe acum „se pot prevedea.”

Așa au început a vorbi — tot mai răstit — gazetele românești din Ardeal, și indignarea lor se comunică, săpând abisuri adânci.

Concluzia? Simplă: acei care provoacă o asemenea nemulțumire profundă, legitimă, la un popor de douăsprezece milioane de

imată. În Neamțu sunt vre-o douăzeci, cari au trecut de-o sută de ani.

Unii călugări se ocupă cu pomăritul, alții cu albinăritul; cei mai mulți nu cunosc altă activitate decât să meargă la biserică, în ceasurile hotărite, și să se strecoare iarăș în chiliile lor. Mesele luate laolaltă, cu ziceri și citiri de rugăciuni, aduc singura variație în aceasta — monotona viață.

La intrarea în mănăstire, Prințul e primit de Episcopul Hușilor și de-o ceată numeroasă de preoți și călugări. Ca'ntotdeauna, drumul cel dintâi e la biserică, apoi se vizitează mănăstirea, care de curând a fost pustiită de foc; asemenea celorlalte mănăstiri, ea se compune din clădiri mari, împreunate, și din căsuțe singuratică, având și o secție pentru bolnavi și chiar pentru nebuni. — Pe vremuri, nebulii erau trimiși de obicei la mănăstiri, din pricina credinței că acești nenorociți ar fi stăpâniți de diavol; dacă nu era cu putință ca să fie trimiși la mănăstire nebulii erau ferecați în curtea vreunei biserici; se mai văd și astăzi, înfipte în zidurile bisericilor, belciuge grele pentru acest scop.

Dela mănăstire, distanță de un ceas, Prințul ajunge la Neamțu, un orașel unde stau mai cu seamă Evrei, în case de lemn. Numele îndreptățește presupunerea, că ar fi fost vorba de o urmă, lăsată aici din partea ordinului cavaleresc german care pe la începutul

cari disproporționat de mulți Evrei (39 procente!), ceea ce dă întregii localități un aspect foarte urât. Acești Evrei poloni, în lungile, murdarele lor căftane, cu zulufii lor negri, cari le atârnă peste urechi, de-alungul feții, fac o impresie și mai degustătoare decât locuințele lor strâmte, întunecoase.

Orașul e cuprins de însuflețire. Arcuri de triumf pretutindeni, primire solemnă ca în toate părțile.

Vizitând școalele, spitalurile și închisoarea, Prințul are prilejul să observe că din nenorocire toate sunt lăsate în cea mai tristă neglijență; ulițele orașului, care se'ntinde lenes pe o mare întindere, n'au nici un fel de pavaj sau sunt pietruite în chip oribil.

AVIZ!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să binevo-tască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

creștini, câți suntem noi Români, desigur că nu servesc interesele creștinătății.

Căci un lucru e sigur, întrucât ne privește: *nu vom ceda*. Și vom fi în drept să uzăm, mai la urmă, *de toate mijloacele* — și sunt multe — ca să ne apărăm credința și neamul.

Decât *creștini unguri* — mai bine *păgâni*.

Iată pentru ce am spus că *nu înțeleg* — judecând pe ceilalți din punctul lor de vedere. Căci pe al nostru *il știm*, și putem zice, cu toată increderea, ridicându-ne mândri în fața *persecutorilor: nu ne temem de voi*. Să vă temeți voi, mai de grabă.

Și atunci, se naște și aici întrebarea: *cum rămâne cu misiunea istorică a Papalității: „paște oile mele”* — dacă ele nu vor? Rămâne ceva?

Iată unde am ajuns. Și oare *ce-i de făcut?*

Ce să fie? Ceva cu totul elementar: *să înceteze persecuția oarbă*. În cazul de față: *Bula papală, rău inspirată, să nu se aplice*. Nu au doar nevoie preoții să știe grecește numai de cât — nici azi, nici mâine, nici răș-poimâni. Greceasca e grea!

Și dacă persecuția nu încetează?

Nu știu cine a propus *represalii* împotriva catolicilor trăitori în Regat. Întrebăm: dar ce suntem noi — oare Unguri, jidani? Principiul dreptății creștine, pe care noi ne bazăm, l'am înfrânge față de alții? Sunt alte măsuri.

Mai întâi episcopii noștri uniți să-și înalteze demisiile. Ei nu pot să binecuvînteze uciderea suilească a neamului lor.

Apoi: comunele încorporate la Hajdu-Dorog să treacă la biserica greco-orientală; în tot cazul, românii să încunjure bisericile episcopiei maghiare unite. Vor avea ei unde să se închine — fie în peșteri, ca în vremea împăratului Neron.

S'a zis însă — în caz de trecere — că la toamnă se va înființa și o episcopie maghiară greco-orientală, la care comunele ce ar fi trecut vor fi încorporate din nou. Să fie!

Atunci: Românii să pornească și ei o mișcare hotărâtă pentru *desfacerea legăturii cu Roma*, reînțemeiând unitatea bisericii lor naționale românești, ortodoxe. Și vom fi un popor de douăsprezece milioane, uniți în aceeași credință, și hotărâți să respingem orice atingeri vrăjmașe.

Iată ce mi-se pare că se impune — față de politica oarbă de persecuții neconținute a Ungurilor, pe care Sfântul Părinte din Roma nu e în stare să le oprească, ba, de dragul lor, le ajută.

Și dacă așa li convine — poftim. Dar știți cum e asta: *Ungurii fac — și Papa plătește*. Ei, dă: dacă are copii alintăți! Să plătească — *Papa-Saturn*.

Noi — să nu așteptăm nimic dela nimeni. *Prin noi înșine*, e lozincă noastră. Să fie și aici: *prin cultură*.

Cultura națională românească — tot mai temeinică, tot mai înaltă, tot mai răspândită în masele populare — iată ce trebuie să opunem tuturor persecuțiilor.

Și prin ea vom învinge.

„Unirea” din Iași.

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

(Continuare).

— Conferințele dlui Rădulescu Pogoneanu despre „Etica germană.”

Studiul eticii, ai cărei reprezentanți străluciți sunt Paulsen și Wundt, e un produs al culturii germane contemporane, e expresia poporului adânc religios, la care ideea de datorie, ideea de muncă sunt temeiul întregii culturi. În chip firesc s'a născut în urma unei cercetări a ideii evolutive, unei cercetări istorice-genetice. Se desface de aici un caracter fundamental al eticii: întemeierea ei pe etnografie, sociologie, psihologie socială.

Cu toată baza ei realistă, e totuși idealistă, pentru că păstrează tradiția marilor cugetători — alt caracter fundamental. Nu e imposibilă combinarea realității cu avântul filozofic.

Începuturile omenirii își au izvorul în nucleul comunităților. Indivizi separați n'au putut funda un stat cum se credea până acum de unii. Lozincă eticii e să constate acea desfășurare a inelelor de legătură dela viața primitivă până la civilizația de azi, dela instinctele brutale, egoiste primitive la viața morală, sentimentele nobile. Temeiul progresului se găsește mai ales în două instincte primitive — instinctele primitive de proprie conservare a speciei, la cari se adaugă un sentiment de frică amestecat cu admirație în fața puterilor naturii. Alt sentiment e un sentiment de pornire instinctivă spre altul de acelaș fel — plăcerea de-a trăi împreună chiar la animale; dezinteresarea, simpatia, jertfa în societățile civilizate.

O nevoie animalică e nevoia de hrană. Încetul cu încetul această nevoie practică a fost străbătută de sentimente mai înalte ivite deodată cu pregătirea hranei cu ajutorul focului. Grija de păstrare a focului e un sentiment religios, vatra cu focul e loc sfânt. Putem deci urmări nașterea ideii morale, a formelor superioare de viață din instincte animalice — în virtutea principiului heterogoniei scopurilor, a măririi energiei. În înțelesul acestui principiu efectele în lumea spirituală sunt cu mult mai mari decât cauzele. Cât de neobișnuite sunt aceste rezultate, ne convingem din formarea statului, a familiei — din instinctele de conservare ale vieții și din instinctele sexuale. Viața de familie a fost izvorul altor calități omenestii: ideile de stimă, respect, iubire, pietate.

Statul nu s'a dezvoltat din unitatea mică a familiei, ci din comunitatea gîntei, a tribului. Temeiul vieții morale a omenirii e statul — rezultatul pornirilor de simpatie a acelor de aceeaș limbă, rezultatul trebuinței de apărare contra altor triburi. Odată organizat statul s'au impus datorii imanente, legi, norme de drepturi pentru a opri răzbunarea de pildă activitatea socială a statelor moderne se rezumă în organizarea educativă, de cultură.

Să luăm alte forme sociale. Salutul. Trebuie să pornim dela formele primitive. Cultul religios s'a dezvoltat din resemnare față de zei, pe cari îi împăcau primitivii prin prosternarea în fața idolilor, — prima formă a salutului. În fața personalității pronunțate a șefului de trib încă se prosternară crezându-l semi-zeu. Din sentiment egoist, din teama de frică porni salutul. Sentimentele de simpatie și pietate plecară salutul înaintea celor bătrâni, apoi înaintea celor de aceeaș condiție socială, iar azi chiar înaintea inferiorilor.

Altă formă socială e munca. O singură muncă primitivă era: manuală. Valoare etică, morală nu îmbracă decât deodată cu serviciul ei în interesul statului, ori neamului.

Stadiile de perfecționare ale sentimentelor omenestii sunt patru: primul se manifestă în respectul și admirația naturii, al doilea în simpatie, al treilea în sentimentele religioase fără mulțumiri sociale, în devotamentul și activitatea în serviciul neamului. Al patrulea stadiu cuprinde sentimentele umane indiferente de legăturile naționale prin două influențe, una e cugetarea filozofică, iar alta creștinismul.

Cum se dezvoltă viața morală?

E învederat că nu după un scop și după un plan. Mijloacele de comunicație izvoresc din nevoile sociale. Rezultatul e schimbul mărfurilor, motiv în fond egoist, dar deodată cu această creare se îmbunătățește situația materială. Ceice și-au cheltuit energia la perfecționarea acelor mijloace n'au avut în minte scopul ultim: îmbunătățirea acelei situații. Alt rezultat e pacea între popoare. Scopurile au fost mai mici decât rezultatele câștigate. Așa se realizează progresul moral al omenirii, pe principiul creșterii vieții, heterogoniei scopurilor opus principiului din lumea fizică: cauza egală efectului.

Cari sunt scopurile ce le poate urmări activitatea omenească individual și în stat? Etica nu semnează scopuri morale, ci prin analiza manifestărilor vieții urmărește scopurile, cari se reduc la trei sfere de activitate deosebită. Activitatea poate avea în vedere păstrarea vieții unui individ, a unei societăți sau națiuni, și viața omenirii. Cari sunt morale din aceste scopuri, sau sunt toate? Toate, dar cu o condiție: acelea să treacă dincolo de viața individului.

Omul e dator să-și păstreze sănătatea și să-și desvolte facultățile sufletești știind că va putea conlucra pentru ceea ce zicem noi fericirea sa, care nu e posibilă fără punerea în joc a tuturor puterilor sale în serviciul altora. Numai așa are preț viața de familie, pretenția acelor cari prin firea lucrurilor sunt mai aproape de el — în scopurile sociale. Deci îndreptățită e numai o *activitate socială pusă în serviciul unei comunități, unor interese permanente, nu indivizilor trecători. Așa sunt interesele școlare, bisericesti, naționale. Orice activitate omenească fie cât de umilă, dar pusă cu obolul ei mic în serviciul acestor interese, e prețioasă, e demnă, e cu adevărat omenească.*

Dar omul trebuie să mai satisfacă intereselor umane, cari fac abstracție de rudenii, de poziție socială. Activitatea lui trebuie să treacă la idealuri umane de dreptate, frăție, bunăvoință, să aibă în sine năzuința transcendentală, care e însăș încoronarea acestei vieți — idealuri de viață desăvârșită — *de viață religioasă*. E o veșnică evoluție a acestor idealuri de viață intrupată în divinitate. Toate religiile cuprind o parte din adevăr, nici una însă întregul și ultimul adevăr. Evoluarea acestor ideale nu știm până unde se va continua, dar pentru multă vreme e intrupat în creștinism, îndeosebi în învățăturile evangheliei.

Pentru ori ce activitate omenească condiția fundamentală e *stima de sine însuș*. Înaintea ori cărei datorii, de ai respectul față de tine, nu vei fi capabil de a făptui un act de păgubire a societății. Pe lângă această datorie *subiectivă* e tot așa de importantă datoria *obiectivă* a respectului — în îndeplinirea cu conștiințiozitate a tuturor îndatoririlor ce ți-le-a impus poziția socială. O altă formă socială e: *respectul față de tot ce e al altuia* — a cărei echivalență în religie e iubeste pe altul, ca pe tine însuși; *etica* încă cere respectul față de altul numai *întrucât e om*, un neom, adecă om fără valoare morală nu trebuie împărtășit cu aceeaș măsură de cinste și cuviință. *Care e rădăcina respectului, care dă timbru vieții omenestii, demnitatea, însuș prețul cel mai înalt al vieții? Sprijinul cel mai mare dat omenirii e aici religia*. Fără cultură religioasă n'ar fi posibilă dezvoltarea morală prin respect. Norma, care călăuzește activitatea morală e ca omul să se simtă ca o unealtă în slujba unui ideal, să fie capabil de jertfa sănătății, averii, vieții. Să se devoteze cu totul la tot ce are mai înalt în sine însuș.

Individul are de atins în viață scopuri deosebite în marginile poziției sale sociale, având proprietate, profesiune, o situație cetățenească, și o cultură sufletească. Este oare îndreptățită *proprietatea* din punct de vedere moral? E o condiție indispensabilă pentru îndeplinirea sarcinilor morale ale sale și ale societății, însă proprietatea e primejdioasă în cele două interese ale sale: când e prea mică și nu e posibilă creșterea copiilor unei familii, sau prea mare, când etrăiește pe seama altora. Cea mai prielnică condiție e proprietatea mijlocie.

Profesiunea e o necesitate morală a indivi-

dului. În ce privește *situația cetățenească*, ea e condiționată azi de avere și profesie, iar nu, cum ar trebui din punct de vedere al idealului, *de valoarea personă, de talent, cultură*. Oamenii au și datorii comune, de pildă slujba armatei în serviciul țării. Wundt recunoaște necesitatea armatei pentru apărarea entităților etnice, părțile concrete ale omenirii ce nu există decât în aceste entități etnice.

Cultura sufletească a individului nu are ca ideal egalitatea cu un altul. Se pune pond azi pe putința cultivării, nu pe ce știe și cât știe, ci cum știe ceva. Întreaga cultură se reduce la trei forme principale, forma de cultură ce o dă: *religia*, care dă omului năzuința spre desăvârșire, îi deschide o lume ideală;

arta, e o formă de cultură mai restrânsă. Accesibile tuturor sunt în oarecare grad: muzica, jocurile, formele de cultură primitivă;

știința, cea mai înaltă formă de cultură, prin ea poți întrezări rostul lumii, al naturii, trecutului unui neam cu atâtea înțelesuri pentru viitor, organizarea socială și politică.

Alt organism al vieții sociale pe lângă individ e *familia*, iarș o necesitate etică a viitorului. Cele mai multe simțăminte morale își au izvorul în raportul membrilor unei familii: respect, cuvință, conștiințozitate. Wundt afirmă că femeia să aibă drepturi mai mici și respect mai mare. E un mare păcat amestecarea femeii în afacerile publice de deputație, ori de armată. Menirea ei întregă e în creșterea copiilor. În ori ce familie trebuie să fie o singură voință însă rezultată dintr-o consfătuire.

Referitor la *clasele sociale*, etica crede că ele nu vor dispărea. Se vor micșora proporțiile dintre ele cel mult. Ele sunt necesități adânci ale neamurilor, trezite din ființa lor. Drum spre viața politică însă trebuie să se facă celor cu înalte meniri ori din ce stare socială ar face parte. Ori care individ al societății să aibă posibilitatea de a-și ridica prin muncă și cultură calitățile și a le pune în serviciul neamului. Căci nu vor dispărea niciodată staturile și națiunile în vre-o contopire în omenirea promiscuă. Dimpotrivă omenirea e condiționată de plusul de cultură al națiunilor aparte.

I. Cl.

Cronică din Paris.

Iarș Gioconda. — Expulsații Parisului. — Fantasi și dorobanți. — Grațioasele pelerine.

Paris, 10 August.

Un moment am avut nădejdea că o vom revedea pe Gioconda. Bucuria ne-a fost scurtă. Un englez din Londra s'a prezentat zilele trecute la ambasadorul Marii-Britanii de aici, cu un pachet voluminos. Spunea că realizează ilustrul portret, în schimbul căruia cerea multiple premii hotărâte de francezi aceluia care li-ar restitui pânza lui Da Vinci. Ziarele au anunțat acest eveniment: o mare emoție a stăpânit timp de douăzeci și patru de ore în cercurile artistice ale Parisului. A doua zi, vai! S'a descoperit sarbădăul adevăr: tabloul londonezului e într'adevăr o Gioconda, dar el nu este Gioconda! Zămbetul Monei Lisa e mai palid, mâinile ei sunt mai roșii decât acelea ale autenticului portret al lui Leonardo. În sfârșit, pânza prezentată ambasadorului englez nu era decât o copie foarte veche — a incomparabilului tablou.

Așa dar, nu ne e încă dat să revedem bucele castanii, fruntea boltită, ochii misterioși ai Mona Lisei. Și dacă ar fi să ne luăm după versiunea care circula în anumite cercuri pariziene, Gioconda perdută e pentru vece. Versiunea aceasta e teribilă. Cică, un gardian al Lavrului, având impresia în ignoranța sa, că celebra pânză era prea veche, prea subredă și deci nedemnă de muzeu, ar fi dat-o unui pictor, din propria sa inițiativă, ca s'o restaureze. Și pictorul ar fi restaurat-o așa de bine, încât sub straturile lui de culori, n'a mai rămas nici urmă de Gioconda. Portretul obținut astfel n'a mai avut deci nici cea mai ușoară înrudire cu genul lui da Vinci. Iar statul francez, ca să evite un imens scandal ar fi răspândit șvonul că Gioconda a fost furată.

Versiunea aceasta mi pare exagerată. Și mă îndoiesc, nu de stupiditatea gardianului — se știe cât de neglijentă poate fi câte odată administrațiunea franceză — ci de complicitatea pictorului care se spune că ar fi restaurat tabloul. Nu-l cred pe nici un artist capa-

bil de atâtea simț de păngărire, față de opera unuia din cele mai colosale genii ale picturii.

Nimic nu-i face pe oameni mai solidari ca suferința. Alături de un cortegiu bizar parcurea străzile Parisului. O mulțime de cărucioare încărcate cu pături, saltele, mese și scaune erau trase de bravi lucrători. În urma lor veneau bărbați, femei, copii purtând în brațe obiecte de menaj. Și în capul cortegiului se putea vedea fața zămbitoare a simpaticului domn... Cochon, președintele sindicatului locatarilor.

Vă închipuiți că e vorba de una din acele mutări silitice, la cari sunt obligați bieții chiriași săraci, cu familie numeroasă. Proprietarii de case ai Parisului nu vor să primească în imobilele lor locatari cu copii mulți. Sărmanii sunt expulzați fără milă. Autoritățile nepuțând să le facă dreptate, ei recurg la sfatul și la fapta dlui Cochon. Și d. Cochon îi sfătuiește și îi ajută fără răgaz.

Felul cum acest om protestează împotriva proprietarilor-rechinii, cum îi numește el, este energie și original. La un apel al său, sute de lucrători își iau sarcina să-i mute pe sărmanii expulzați. Acum un an, d. Cochon, ajutat de prietenii lui, s'a apucat să clădească niște barace din scânduri în mijlocul grădinei Tuileries! Firește că poliția i-a împiedecat să-și urmeze lucrul. Dar d. Cochon n'a avut altă intenție, decât de a atrage luarea aminte a parizienilor asupra modului brutal cum îi tratează proprietarii pe nevoiașii cari au copii mulți, lăsându-i fără adăpost. Și în vremea asta sociologia se plâng că Franța se depopulează!

Alături, precum am scris, d. Cochon a dispus mutarea mai multor familii de expulzați. Deoarece, nici un proprietar nu voia să-i primească, d. Cochon a făcut un apel, și zeci de lucrători de diferite bresle s'au pus pe lucru. În momentul de față ei clădesc, la marginea orașului o casă confortabilă și provizorie, pentru camarazi lor fără adăpost. Și dragostea cu care muncesc acești bravi uvrieri, cari și-au neglijat propriul lor interes, e cu adevărat demnă de admirat. O' solidaritate a săracilor...

Am fost săptămâna trecută să-l vizitez pe un prieten care-și face stagiul militar la casarma din Vincennes. În imensa curte inundată de valuri blonde de soare, soldații erau în repaus. Suboficierii mergeau încet târându-și săbiile pe pietre, în vreme ce soldații stăteau de vorbă în grupuri de câte doi sau în tinută de corvadă, și ascleându-și bustul pe fereastră, aruncau câte-o glumă camarazilor din curte, după care se retrăgeau râzând cu hohote. Cei de jos răspundeau. Peste tot răsneau glume și cloceala risul.

Soldații prin fața cărora treceam, mă urmăreau cu ochii veseli în cari scântoia și câte un pic de ironie; apoi glumeau pe socoteala mea. Eram „țivilul” rătăcit printre atâtea uniforme. Dar glumele lor erau așa de sincere, așa de inofensive, așa de binevoitoare, încât mi-eran dragi și le așteptam cu plăcere. Nimic mai simpatic, în adevăr, ca risetele limpezi, naive, copilărești, ale soldaților francezi.

Și deodată avui impresia, că clipele acelea de mai trăisem cândva. Imi părea că odată, de mult, am avut de aface cu aceiași oameni, în același fel. Și glumele, și hohotele de ris lui erau familiare. Dar ele nu se confundau în mintea mea cu alte scene de cazarmă pe cari le-am trăit în Franța. Ci simțeam că **alt-undeva** mai petrecusem momente analoge.

Și mi-am adus aminte de o altă vizită pe care o făcusem, acum vre-o zece ani, la casarma Malmaison din București. Și acolo era curtea plină de soldați, de soldați mărunți și agili, ca și cei din Vincennes, cu ochii tot așa de săgalnicii, cu risul tot așa de sincer, naiv și copilăresc. Și acolo, soldații din casarmă glumeau, prin fereastra deschisă, cu cei din curte, iar cei de jos mă urmăreau cu priviri de aceeași ironie inofensivă și plăcută.

Este incontestabil că toate popoarele au soldați viteji. Vitejia colectivă e însă tot așa de diversă, ca și neamurile cari o exercită. Englezul merge în foc cu rigiditate și sânge rece, rusul cu pasivitate, germanul cu supunere, italianul cu entuziasm. Dar vitejia franceză-ea, ca și cea românească e veselă... Francezul și românul au, dintre toate neamurile latine, cele mai multe puncte de asemănare. Și spun asta foarte sincer, din câte le-am observat, o spun fără șovinism și fără vre-un gând de măgulire. Românii și francezii știu să moară nu numai un eroism, dar și cu glumele pe buze. Vesolia lor e aceeași: spirituală și fără răutate. Casarmile acestor două neamuri sunt ca niște adunări de copii săgalnicii, cari sunt gata ori când să se transforme în eroi.

Fantasi cu chipurile roșii, dorobanți cu căciulile negre, aveți cu toții aceleași gusturi: vă plac glumele,

inteligența și vitejia: nu puteți suferi prostia și pedantismul. Sufletul vostru e limpede, generos și viu ca și vinul pe care-l dau viile din țările latine.

— Zilele trecute, o tânără egipteană, însoțită de sora ei mai mică, au intrat în cimitirul Montmartre, unde au început un pelerinaj pios la mormintele cătorva iluștri poeți și scriitori. Rând pe rând ele s'au oprit la sarcofagul lui Stendhal, al lui Heine, al lui Théophile Gautier, al fraților Goncourt, au citit inscripțiile de pe pietre, au sărutat mormintele și au culles de pe fiecare câte o floricică din care au format un buchet. Dar păzitorul cimitirului a intervenit și a dresat grațioaselor pelerine un proces verbal.

Nici îndoială că el nu va avea nici o urmă neplăcută pentru dănsule. Parizienii sunt adânc mișcați de admirabilul gest al acestor africane, cari de îndată ce au sosit la Paris, și-au îndreptat pașii mai întâi de toate, către mormintele acelor al căror geniu le-au umplut sufletul de poezie și recunoștință. Nu găsiți că gestul acestor gingașe străine e aproape sublim?... Ce lecții pentru europenii pe cari literatura și arta îi lasă nepăsători! Și ce mult îți dă de gândit faptul că un neam este mai mult sau mai puțin iubit, după poezii și artiștii cari au eșit din sânul lui...

C. R. B.

Pentru cultura din Maramurș.

(Continuare și fine.)

V. Dela domnișoara Genica Halmaghi din Comăna-de-jos:

1. *Mark Twain: Un rămășag între miliar-dari și alte schițe*. Traduceri de Al. Gh. Doinaru. Nr. 397—398 din „Biblioteca pentru toți”.

2. *Dostoievsky: Suflet de copil*. Traducere de N. Dașcoviciu. Nrii 509—510 din Bibl. pentru toți.

VI. Dela Dumitru Lupan, profesor în Brașov, au primit acum a doua oară:

1. *Războiul pentru nealțărnare, povestit pe in-telesul tuturor*, de Gheorghe Coșbuc.

2. *Crestomație, pentru toți Românii* de Gh. Coșbuc.

3. *Carte de cetire pentru clasa I și a II gim-nazială și reală* de Ioan Popeu.

4. *Povețe despre păstrarea sănătății* de Dr. I. Felix. Nr. 24 din Biblioteca Domeniului Co-roanei.

5. *Scrisori către plugari*, de Constantin Sandu. Nr. 19 din Bibl. Domeniului Coroanei.

6. *Legile grănițelor Năsăudenii* de Dr. Vic-tor Onișor.

7. *Cântece Bănățene*, de E. Hodoș.

8. *Invățătorul din Merești*, istorioare instruc-tive pentru popor și tinerime, localizată de Va-leriu Florian.

9. *Din traista lui Moș Stoică*, 101 de minciuni populare din Țara Ardealului, date la iveală de Sandu pungă-goală, dascăl și fecior de popă.

10. *Anecdote sărate* de Ioan Chiroiu.

11. *Povestiri pentru copii și tinerime*, publi-cate de Radu Prișcu și Didi Mușlea.

Dăruirile din România sunt publicate în foile de acolo.

Iată, aceștia sunt, cari au auzit și au înțeles glasul nostru și ne-au trimis cărțile, ca să putem odată înzestra cum se cuvine: biblioteca poporală, din satul de naștere al I. P. S. Sale Mitropolitul Dr. Victor Mihályi.

Aceștia sunt cari într'adevăr doresc deslep-tarea Maramurșului, nu numai cu vorba, ci și cu fapta.

Glasul acesta e cel dintâi, când maramur-șenii să îndreaptă către frații lor din alte locuri, cerind cărți, de unde să poată cunoaște obârșii lor, din ce neam ales fac parte; cine am fost noi de altă dată, și cum am ajuns pe platurile aceste înfloritoare?

Și maramurșanul, într'adevăr e dornic de carte. Ii vezi în Dumineci și sărbători, adunați câte 20—30 laolaltă în mijlocul lor cel mai ca-minte, care știe mai bine ceti și are glas bun, le cetește din ceva carte, iar ceilalți ascultă cu capetele descoperite. Și, dacă cercetezi cartea, din care se cetește, de mai multe ori dai de „Vă-mile văzduhului”, sau altă carte netrebnică, sau în cazul cel mai bun, dai de-o „Cazanie”. Și

n'avem de ce ne mira! Căci, dânsii, simțind lipsa cetitului, cetesc cartea ce le stă la îndemână Nu ei sunt de vină, ci numai noi înșine.

Deci, să nu-i lăsăm și pe mai departe în neștiința lor seculară, să nu lăsăm ca să li-se otrăvească și sufletul lor cu fel de fel de cărți superstițioase și stricătioase, căci trupul lor l-a strivit în deajuns puhoiul galițian, ci cu mic cu mare să le sărim intru ajutorul lor.

Să le dăm în mână arme învățături: carte bună și sănătoasă, și în scurtă vreme se va transforma întreaga lor ființă.

Cei ce ar dori să ne trimită cărți, sunt rugați a trimite pe adresa preotului capelan

Ion Bârlea

u. p. Dragomérilva (Máramaros m.) Iod.

Cronică externă.

Presă rusă atacă tripla alianță. Ziarul „Novoie Vremia” din Petersburg publică un articol foarte violent cu privire la aspirațiile Austriei în Balcani. Autorul articolului spune că în Peninsula Balcanică trăesc 20 de milioane de români, bulgari, greci, albanezi, etc. și Rusia și-a vărsat sângele pentru crearea țărilor balcanice și tot Rusia le va da independența efectivă față de Viena, Berlin și Roma.

Italia și evreii din Tripolis. Printre evreii din Tripolis lansându-se știri alarmante cu privire la situația lor pentru viitor, primul ministru al Italiei Giolitti a adresat o scrisoare ziarului „Vessillo Israelitico” din Turin prin care declară că Italia se va conduce pururea de ideile de toleranță și egalitate de cari a dat și până acum dovadă. Primul ministru italian declară că după cum în Italia evreii ajung până la cele mai înalte demnități când le merită, după cum în Eritreea și Somalia ei se bucură de completă egalitate tot așa va fi și în noile provincii italiene din nordul Africii. Evreii de acolo, spune Giolitti, se pot felicita că au ajuns sub tutela Italiei.

Reintoarcerea subită a regelui Ferdinand. Regele Bulgarie aplecat subit dela castelul său din Ungaria spre Sofia. Se zice că guvernul bulgar a primit o notă dela puteri punându-i în vedere să păstreze liniștea și să nu provoace cu nici un chip complicații în Balcani. Agitația spiritelor în Bulgaria a ajuns la extrem. Comitetul macedonean a afișat manifeste declarând că războiul e inevitabil. Cercul politic cred că nota Puterilor va fi suficientă pentru ca guvernul bulgar să intervie energic potolind spiritele.

Situația politică în Serbia. Ziarele sârbești anunță că fostul prim-ministru Pasici, care se află acum la Marienbad, a sosit în ziua de 28 August st. n. la Belgrad și dată fiind grava situație din Turcia, va constitui un cabinet puternic. Pasici comptează probabil iar pe o coaliție cu partidul tânăr-radical, în timp ce în sânul acestui partid se combate cu hotărâre, ideea unei coaliții cu bătrânii radicali. Constituția cabinetului se va face în tot cazul înainte de redeschiderea Scurștinci, care va avea loc la 18 Septemvrie.

Relațiile dintre Statele-Unite și Germania. Ziarele americane odinioară foarte ostile Germaniei, iau acum o atitudine contrară și se de-

cla pentru un acord germano-american, cel puțin într-o cât e vorba de Extremul-Orient. Corespondentul din Petersburg al ziarului „New-York Sun” anunță că Rusia și Japonia au încheiat o alianță pentru apărarea intereselor comune în Extremul Orient, alianță îndreptată împotriva Statelor-Unite. Ziarul își exprimă dorința ca, drept răspuns la aceasta Germania și Statele-Unite să încheie o alianță analogă.

Ofițerii alsacieni în Franța.

Cel în ziarul „Le Temps”:

În ultimul timp a apărut în Rusia o statistică asupra ofițerilor francezi din armata activă care sunt de origine alsaciană-lorenă. Numărul lor, relativ important, în rândul ofițerilor generali și superiori, tinde să scadă în gradele inferioare, lucru ușor de înțeles după 42 de ani de anexiune.

Opinia generală era că acești ofițeri aparțin cu toții unor familii autochtone. După o corespondență, însă adresată din Starassburg gazetei de Frankfurt, ar exista, printre tinerii ofițeri alsacieni lorenci, unii care sunt din familii germane venite, după anexare, în Alsacia-Lorena.

„Eu cunosc zice corespondentul, una din aceste familii germane. Este originară din provincia renană. Tatăl, un simplu meșter, se bucură de o excelentă reputație. Are un fiu foarte bine dotat care are multă înclinație spre cariera militară.

Acest tânăr, însă în patria sa, nu poate să ajungă ofițer pentru că tatăl său are o situație socială modestă. El va emigra în Franța înainte de 17 ani; se va naturaliza, apoi după studiile necesare va îmbrățișa cariera de ofițer.

Ziarul german adaugă următorul comentariu:

„Este lesne de înțeles că un părinte care are la inimă izbânda unui fiu muncitor cu talent și ambiție și care contrar, constituției, îi vede drumul închis, se hotărăște a-l lăsa să emigreze în Franța.

„În Franța tinerii bine dotați, muncitori, ambițioși și capabili, au multe șanse spre a-și face drumul, ceea ce nu se poate în țara lor, unde stăpânește prejudecățile.

„În Franța, unde lumea s'a liberat de prejudecăți de castă și de naștere, Republica își ia ofițerii din toate stratele, dintre familiile de mici meseriași, ca și din cele aristocratice. Pentru avansare originea nu joacă nici un rol.”

Am înregistrat aceste rânduri spre a se vedea la ce rezultate patridice poate aduce sistemul înăbușirii prin forța practicat de către țările ca Germania.

După patruzeci de ani de exercițiu strict al unui asemenea sistem, ni este dat să auzim că naționalismul celor astfel tratați, nu numai că rămâne întreg, dar că el tinde să facă aderenți chiar și în rasa cuceritoare.

Lucrul acesta caracteriză în chip foarte pregnant și sistemul de stăpânire oligarhică ce stăpânește în imperiul german. Acest sistem își are partea lui la crearea unei asemenea stări de spirit la generațiile tinere germane, pentru care, nu e nici un păcat să ajungi ofițer în rândurile unei armate germane despre care știi că odată se va ridica împotriva patriei tale.

Uguriile noastre au mult de învățat din aceste pilde căci ambele sisteme stăpânesc la ei în proporții cu mult mai mari decât cum este în imperiul german.

Criza din Turcia.

Arad, 13 August.

Guvernul otoman a primit cu vre-o câteva modificări pretensiunile albanezilor. Singur pînă sub acuză a fostului cabinet Said a fost excepționat, rămânând, ca asupra acestei chestii să decidă viitoarea cameră. Albanzii sunt deplin mulțumiți, numai vre-o câțiva fruntași sunt încă nedumeriți, deoarece guvernul va restitui armele luate numai celor dela graniță și nu întreg poporului albanez. Cu toate aceste bandele s'au împrăștiat pe la vetrele lor și în Pristina au rămas numai fruntașii pentru încheierea definitivă a înțelegerii.

Junii-turci nu se pot împăca cu soarta, care i-a ajuns, ci caută a se organiza înrolând bande ca măcar și cu forța armată să îfrângă puterea guvernului și a Ligei militare. Intregă acțiunea lor e primită însă cu nepăsarea cea mai mare de populațiunea otomană și guvernul nu dă nici o importanță agitațiilor junilor-turci. Și până când junii-turci caută ca schinteia revoluționară să prindă foc în vilaietele Salonic și Monastir, guvernul se asigură de armată punându-o să-i joare credință.

Un alt pericol și mai mare se ridică însă amenințător împotriva Turciei, a cărui înlăturare e însă și interesul tuturor Puterilor europene. Hărțuile dela granița turco-muntenegrină nu mai înceată și guvernele otoman și muntenegrin nu pot nici decum ajunge între olaltă la o înțelegere în chestia regulării granițelor, ceea ce i-a înverșunat pe muntenegrini în așa măsură, încât amenință cu război. Cu mult mai periculoasă e însă situația între Bulgaria și Turcia. Masacrul dela Kotsana a produs o iritație mare în întreg poporul bulgar și opinia publică bulgară cere energie retorsiune pentru acest masacr. Îmbucurarea unui război turco-bulgar ar putea însă avea ca urmare cele mai grave complicațiuni cari pot duce la o catastrofă. Puterile europene, a căror interes e menținerea statului quo în Balcani, de sigur, vor face totul ca să fie înlăturat și acest pericol.

În edificiul poștei austro-ungare din Salonic a fost pusă o bombă, care explodând au fost răniți doi ofițeri supuși austro-ungari. Că oare atentatul acesta n'a fost din motiv politic nu se știe încă, dar cu toată probabilitatea a voit să fie o demonstrație împotriva monarhiei austro-ungare, a cărei diplomatie nici când n'a arătat o simpatie față de junii-turci.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele.

Atentat împotriva poștei austro-ungare.

Salonic. — Sâmbătă seara la 9 și jumătate a explodat o bombă pusă de indivizi încă necunoscuți, în apartamentul pentru public a edificiului poștei. Doi ofițeri ai poștei au fost răniți. Consulul austro-ungar a grăbit imediat la fața locului și împreună cu șeful poștei a îngrijit ca ruinele să fie depărtate și serviciul postal să nu sufere întrerupere. Militia a ocupat străzile. Într'un tramway care era gol a explodat o bombă mai mică. Presiunea atmosferică a exploziei a fost atât de puternică încât a spart ferestrele edificiului din fața poștei, care e proprietatea congregațiilor franceze. Atentatul a produs o neliniște foarte mare în oras.

Ka 12:

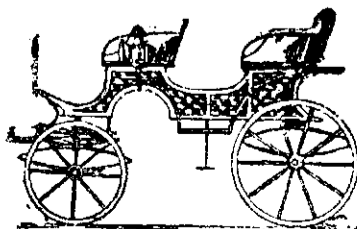
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe „landaner” cu prețuri moderate.

Mișcarea tinerilor turci.

Monastir. — Junii-turci din Monastir organizează o mișcare împotriva guvernului, pe care voiesc să-l răstoarne, în caz de necesitate, chiar și cu armele. Vestitul erou Niazi Bey, care a proclamat revoluția în Rezna împotriva fostului Sultân, Abdul Hamid se pregătește din nou la o acțiune. Până acum a ținut două adunări în Rezna, în care a provocat poporul la luptă împotriva guvernului. El organizează bande voluntare, ca să lupte împotriva lui Tayer Bey, conducătorul ligei militare.

O nouă formulă de jurământ pentru armată.

Constantinopol. — Ministrul de război a înaintat o iradeuă care sultanul a sancționat-o și prin care se ordonă o nouă formulă de jurământ pentru armată, după care fiecare soldat se obligă a nu face parte din nici un fel de partid politic. Ordinul acesta se va executa în timpul cel mai scurt. Acei ofițeri cari nu se vor supune vor fi pedepsiți.

Înțelegerea cu Albanzii.

Salonic. — Ibrahim Pașa a comunicat frunțașilor albanezi, că guvernul va putea pune sub acuză cabinetul Hakki și Said numai după ce se va constitui noua cameră. Arme vor primi numai Albanzii dela granițe, înarmarea totală a Albanzilor e imposibilă. Celelalte pretensiuni guvernul le-a primit, făcând numai câteva modificări neînsemnate. Arnăuții și-au exprimat mulțumita și credința față cu bunăvoința guvernului. În Priștina au rămas numai frunțași, ca să subscrie înțelegerea, ceilalți s'au împrăștiat toți pe la vetrele lor.

Nota Muntenegrului către Puteri.

Cetinje. — Oficial. — Guvernul muntenegrin a adresat o notă către reprezentanții de aici a Puterilor, în care descrie toate conflictele turco-muntenegrine pricinuite de traseul defavorabil al graniței. Guvernul muntenegrin declară, că toate străduințele lui de aregula chestia graniței e zădarnică neputându-se ferici nici decum cu guvernul otoman. În notă Puterile sunt rugate ca să întrevină întrebându-mi mijloacele cele mai radicale, pentru ca să se pună capăt ciocnirilor dela graniță, cari împedea dezvoltarea pașnică a Muntenegrului.

Bulgarii împotriva Turciei.

Sofia. — Masacrul din Kotsana a produs în întreagă Bulgaria o inverșunare mare. La adunarea societăților macedonene de binefacere au fost reprezentate toate partidele politice. După o dezbateri foarte agitată, în cursul căreia a fost foarte aspru criticat demersul turcilor față de bulgarii din Macedonia, s'a adresat o provocare către guvern, ca să arate o atitudine fermă împotriva Turciei și de e necesar să nu se deie îndărăpt nici dela declararea războiului. S'a ales o comisie care să țină adunări în Sofia și alte orase, în care să fie provocată întreagă populațiunea Bulgariei, să ceară energie și în masă războiul împotriva Turciei.

CRONICA ȘCOLARĂ**Anunț școlar.**

Institutul pedagogic-teologic din Arad.

În 1/14 Septembrie conferință profesorală.

În 3/16 Septembrie examenele de emendare la despărțământul pedagogic.

În 4/17 Septembrie examenele de emendare la despărțământul teologic.

În 5/18 Septembrie înscrierile la ambele despărțăminte.

Gimnaziul român gr. or. din Brad.**Înștițare pentru anul școlar 1912/1913.**

Anul școlar 1912/1913 se începe la 1 Septembrie n. 1912.

Părinții, cari doresc a-și da copiii la acest institut, sunt poțitiți a se prezenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcțiunii gimnaziale la 1, 2 și 4 Septembrie n. 1912 spre înmatriculare. Școlarii, cari se înmatriculează pentru prima dată la gimnaziul, ori școala primară, împreună cu acesta, vor aduce testimoniu școlar, extras de botez și certificat de revaccinare. Testimoniul școlar de pe clasa precedentă îl vor prezenta toți școlarii, cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Examenele de corigență, de primire și supletorii se vor ține la 30 și 31 August n. c. Cei ce se vor prezenta mai târziu, vor trebui să dovedească cauza întârzierii.

În clasa I. gimnazială se primesc numai școlari, cari au împlinit anul al nouălea, dar n'au trecut peste al doisprezecelea: asupra primirii celor trecuți peste doisprezece ani, hotărăște conferința profesorală, și numai în 5 Septembrie se primesc atari școlari, dacă nu s'a ajuns numărul prescriș pentru o clasă.

Școlarii din școala poporală se vor primi în școala primară, ori în cl. I. gimn.

În școala primară nu se solvește didactru.

În clasele gimnaziale școlarii români gr. or. și gr. cat. din protopresbiteratele Zarandului și Hălmagiului solvesc didactru de 16 cor. pe an, iar cei de alte confesiuni, de alte naționalități și din alte locuri, câte 24 cor. pe an.

Fiecare școlar solvește pentru bibliotecă câte 2 cor. la an, taxă de înscriere 6 cor., pentru atestate și anuar 3 cor., pentru „fondul școlarilor morboși” câte 1 cor., pentru fondul de excursiuni 2 cor.

Școlarii săraci, diligenți și cu conduită bună, se scutesc de didactru, sau se împărtășesc de ajutoare și beneficii din fondul „Masa studenților”, sau din alte mijloace, de care dispune institutul. Cei ce se simt îndreptățiți la scutirea de didactru, la înscriere au să-și prezinte cererea instruată în regulă la începutul anului.

Didactrul se solvește deodată la înscriere, sau în două rate și anume: întâia rată, la înscriere, și a doua în Februarie necondiționat.

Toate celelalte taxe în sumă de 14 coroane, se solvesc deodată la înscriere.

Fără știrea și învoirea direcțiunii gimnaziale, școlarii nu pot ocupa quartire. Quartirul mai înainte îl anunță direcțiunii fiecare elev, și numai după aprobarea acesteia îl poate ocupa.

Fiecare școlar trebuie să aibă cărțile de școală, admise la acest institut. Cărțile rupte și murdare, se vor lua dela școlar și se vor nimici.

Dela fiecare școlar se cere, să aibă în cămășinte corespunzătoare și haine de pat.

În 5 Septembrie 1912 medicul gimnazial va vizita școlarii în prezența dirigentului de clasă, se va face împărțirea orelor și se vor începe prelegerile pe anul școlar 1912/1913.

În 8 Septembrie n. 1912 se va face Invocarea Duhului Sfânt și cetirea legilor școlare.

Brad (Brad), August 1912.

Direcțiunea gimnazială.

INFORMAȚIUNI

Arad. 13 August n. 1912.

P. Sa episcopul Aradului reîntors acasă. Ieri seară P. Sa episcopul Ioan I. Pap al Aradului după o petrecere de trei săptămâni la băile din Reichenhall s'a reîntors acasă.

Un mare succes al chirurgiei. — O operație foarte originală în contra anevrismului s'a împlinit zilele trecute la New-York. Un fotograf de acolo numit Oscar Nielson, era atins de o degenerare a aortei, la o distanță de cinci centimetri de inimă, și pe o lungime de vreo șase centimetri. Pentru a preveni ruperea arterei și hemoragia mortală pe care ar fi pricinuit-o această rupere, medicii s'au hotărât să întărească părțile arterei, învăluindu-o pe toată întinderea bolnavă, într'un tub țesut din fire de aur.

Starea inimei bolnavului, opunându-se la cloroformizare, medicii au fost siliți să practice anestezia locală cu ajutorul cocainei, și astfel pacientul a putut să asiste la întreaga operație, fără să-și fi pierdut un moment cunoștința.

Medicii s'au declarat încântați de starea bolnavului lor, a cărui vindecare pare asigurată.

Logodne. Simpaticea dsoară Roma Ciuciu, cunoscuta violonistă, care la marea adunare poporală din vara trecută la Hațeg ne-a delectat atât de plăcut cu cântecile-i măiestre, s'a logodit cu tânărul d. Dr. Petru Comes.

Tânăra păreche și-a rescumpărat anunțurile de logodnă cu 20 cor. în favorul fondului ziaristilor români.

--- D-soara Emilia Vesa, fiica dlui Dr. Gh. Vesa din Socodor, s'a logodit cu d. Ioan Varga, notar. Tânăra păreche și-a rescumpărat anunțurile de logodnă cu 10 cor. în favorul fondului ziaristilor români.

Sincere felicitări.

Rigoarea germană în Alsacia-Lorena. — Autoritățile germane din provinciile anexate sunt cuprinse în clipele de față de o ardoare extraordinară, întrucât privește intrarea ofițerilor francezi pe teritoriul Alsaciei-Lorena. Acești ofițeri întâmpină cele mai grele obstacole, ei sunt supuși la formalitățile cele mai meschine și la vexațiunile cele mai ordinare, când mulți dintre ei au de vizitat rude de ale lor, stabilite în Strasburg și în împrejurimi. În acest caz, ei nu pot intra în provinciile anexate, mai înainte de a fi indicat autorităților germane numele rudelor pe cari doresc să le viziteze și în jurul cărora germanii fac anchete minuțioase. Mulți francezi renunță la călătoriile lor, decât să fie supuși la măsuri atât de vexatorii.

Această purtare urită a autorităților germane a făcut o impresie foarte rea în Franța. Opinia publică franceză protestează cu indignare. Și ea cere ca să se răspundă acestui rigorism încăpăținat și meschin, cu măsuri la fel, față de ofițerii germani cari doresc să calce pe pământul francez.

Și după cât se pare, așa se va întâmpla.

Apel. Comitetul bisericesc și senatul școlar parohial din Bucium-Șasa, au hotărât în ședința din 2 August a. c., ca cu ocazia aniversării de o

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Lăferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de uzină, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează **vinderi în mare și în mic** lăferez colegilor de branșe și obiecte singuratie, în prețul de fabrică.

sută de ani dela înființarea școlii lor, se ridică un monument neuitărilor preoți și învățători: Alex. David, Macaveiu David, Simeon David, Iovu Băbuț, Iosif Ciura, Ioan P. Reteganul și Ioan Muntean, cari au muncit și, ostenit pentru prosperarea și înaintarea învățământului acestei școli.

Neavând mijloace disponibile pentru ridicarea proiectatului monument, fac apel călduros către toți foștii elevi, rude, colegi, prieteni și cunoscuți ai susamintiiților preoți și învățători să contribuie cu sume cât de modeste la înăptuirea acestui măreț lucru. Numele tuturor contribuitorilor cu amintirea sumelor dăruite, pe lângă aceea că se vor publica în ziare, se vor mai înscrie într-o condică, care se va așeza spre păstrare în arhiva parohială — școlară din loc, ca vecinică dovadă despre recunoștința și venerațiunea lor arătată față de amintiiții preoți și învățători.

În speranță, că apelul acesta va afla deplin răspuns în inimile cărora se adresează, rugăm ca orice contribuții să se trimită cel mult până în 1 Sept. n. a. c. la adresa dlui Marian Sas, învățător în Bucsonsásza (Alsó-Fehér vm.) — Bucium-Șasa, 7 August 1912. În numele comitetului bisericesc și senatului școlar parohial: Nicolae David executor primar, Ioan Bărbat adm. par., V. Macaveiu, Marian Sas învățător, Nicoleta David membru în senat.

Logodiți. Duminecă 11 c. a avut loc logodna dlui Gh. N. Ștef comersant, cu d-ra Draghina Bodea.

Felicitările noastre.

Construcții la București. Niciodată nu s'a construit la București mai mult ca în vara aceasta.

În toate colțurile și pe parcursul tuturor străzilor se înalță ca în basme construcții de diferite forme, de diferite stiluri și mărimi.

După o statistică publicată de Primărie rezultă că în anul acesta s'au acordat 4.800 de autorizații de construcții pentru case noi. Din aces număr 4.200 sunt construcții de mai mult decât două etaje, iar 600 nu au decât un singur etaj.

Aceste figuri de construcții stau în legătură cu prosperitatea economică a țării românești.

Îmbolnăvirea a o mie două sute de oameni. O telegramă din Palermo anunță, că Vineri în urma unei înveninări provenită dela apa din fântâni s'au îmbolnăvit o mie două sute de oameni. Dintre cei bolnavi au murit 3, iar starea multora e îngrijitoare.

Necrolog. Iuliu Demeter primcomptabil la „Sătămăreana” ca soț, Ileana Demeter ca fiică, Coriolan Ternovan cu Maria Suta ca părinți, Gheorghe Suta cu Teresia Fabian și Ioan Ternovan ca bunici, Augustin Demeter cu soția, ca socrii anunță cu inima înfrântă de durere, că neuitata soție, mamă, fiică, nepoată, noră Tulia Demeter n. Ternovan, după un morb greu, și-a dat blândul său suflet în mâinile Creatorului în 7 August în al 26-lea an al etății și 6-lea al căsătoriei sale, provăzută cu sfintele sacramente. Rămășițele pământești ale scumpii decedate s'au așezat în 9 August în cimitierul bisericii gr. cat. din Borlești. Fie-i țărina ușoară și memora binecuvântată!

Un grav accident al unui aviator ungar. Din Nădlac ni-se scrie: Ieri aviatorul ungar Tóth József a organizat un sbor în orașul Măcău. Urcându-se în aer dela 2 metri înălțime a căzut. După ce și-a reparat mașina s'a urcat a doua oară, însă spre nefericirea lui, deoarece dela douăzeci metri înălțime a căzut din nou. Grav rănit Tóth a fost transportat în spital. Aeroplanul s'a sfărâmat total.

În ghiarele lipitorilor din Galiița. În comuna mare românească Negrești din Sătmar comună cu aproape 3000 de locuitori, s'au pripășit cu zeci de ani în urmă câțiva jidani, săraci încă pe atunci ca vai de capul lor. Dar cu timpul liftele și-au făcut stare și-au inundat și împrejurimea, primind mereu noi elemente venite din patria mamă. Astăzi își fac meseria în stil mare. Au o mulțime de bănci mărunte, cari iau sută la sută, și ce e mai mult, se bucură și de sprijinul organelor administrative. E mirare dacă, având la spate un număr însemnat de notari și pretori, au prins curaj și în

cele din urmă au început a se deda la cele mai neînchipuite speculații de cămătărie, așa că au atras acum asupra lor atențiunea forurilor judecătorești, destul de dominante de altfel. În centrul comunelor supse până la măduvă de ceata spurcată a liftelor galiițice, în Negrești, funcționează ori mai bine zis speculează de timp îndelungat sărăcia și prostia oamenilor parca jidovească „Avasalföldi Takarékpénztár”, având în frunte pe directorul Lebi Náthán, iar ca membri în direcțiune pe notarul comunal Privigyei Bertalan și pe pretorul Czinczás Mihály, ambii amovați de repețitori din posturile lor dar tot de atâtea ori reintegrați. Fiindcă trebuie să știm că amândoi sunt buni patrioți și ca sentințele ale maghiarismului în locuri expuse, au legături bune și mai presus de toate — bani. Pe lângă acestea, Czinczás, după cât suntem informați, are încă un merit, de mare valoare înaintea mai marilor: din român s'a făcut ungar neoaș get-beget, motiv elocvent ca superiorii să închidă ochii. În timpul din urmă denunțurile în contra lui Lebi Náthán și a tovarășilor lui curgeau cu duimul la procuratura din Sătmar. Denunțurile cuprind amănunte îngrozitoare asupra speculațiilor numitei bănci. Cametele luate dela popor oscilează între 20 și 40 la sută, ba adesea chiar și mai mult. Înselătoriile ordinare și cazurile de uzură n'au număr. Ba ce e mai mult, jidanul Lebi Náthán, văzându-se strâns cu ușa, a promis 600 de cor. la doi țărani, dacă vor amuți pentru totdeauna pe țăranul român Ioan Ciocan, care a făcut primul denunț în contra băncii. Procuratorul din Sătmar a pornit o anchetă în afacere.

Foc în Brăila. Moara societății grecești „Violatos” din Brăila a ars, pagubele se urcă la o sumă de un milion franci. În magazini au fost vre-o 150 vagoane grâu, cantitate mare de făină și țărățe. Se presupune, că moara a fost aprinsă. Să caută făptuitorul.

O împărăteasă caricaturistă. Un desen apărut în ultimul timp într-o revistă humoristică din Rusia a intrigat poliția Palatului.

Nicolae al II-lea, sever și solemn, în mantaua de ceremonii, era reprezentat ca copil, cu toată barba sa și așezat pe un mic scaun. Un cerc de rude îl înconjurau foarte atenți, mari duci și mari ducese, ținând în mână unul o ceașcă, altul o lingură, altul un biberon, spre a-l face să primească prăjitura, bomboana, sau friptura lor. Copilul însă îi respingea pe toți și nu primea decât o bucată de pâine neagră din mâna unui biet „mujić” prosternat în fața copilului — împărat.

Această schiță care rezuma intrigile camarilei și încrederea pe care Nicolae al II-lea o are în țăranul rus, a părut autorităților de control o critică subversivă.

Lucrurile însă s'au schimbat când împărăteasa a mărturisit că ea este autoarea schiței.

Complot militar în Italia. Ziarul clerical „Italia” din Milano anunță că acum câteva săptămâni, printre soldații regimentului 8 de artilerie, care fusese concentrat la Verona, se organizase un complot anarchist, al cărui scop era aruncarea în aer a pulberăriei. Atentatul a fost însă descoperit în ultimul moment, iar participanții arestați și condamnați de consiliul de războiu.

Descoperiri arheologice. Eiorul antichităților din orașul Volo, a trimis societății arheologice dela Athena, o depeșă în care dă știrile următoare asupra descoperirilor făcute pe locul unde a fost Pagasae, vechiul port din golful Volo.

„Am descoperit ceramica dela Pagasae și în ceramică, un templu din care, în câteva ore, am scos un minunat cap de marmoră, asemănător prin mărime, artă și asemănare cu capul lui Venus de Milo. Am mai descoperit, vre-o cincizeci de statuete de pământ ars și de marmoră, de pedestale cu inscripții, de stele votive, în sfârșit de vase cu reliefuri de diferite forme, curioase, datând din secolul al VI-lea înainte de Isus Christos.

Din neadevărurile unui ziar vinez. „Deutsches Volksblatt” din Viena anunță din Sofia că la Târnova a murit țăranca Maria Balanko,

în vârstă de 188 ani. Ea era văduvă de 105 ani și nu fusese niciodată bolnavă. Avusese 14 copii cari toți au murit înaintea ei.

Ziarul acesta face parte dintre acele ziare vieneze mincinoase cari își făcuseră un sport din a comunica cele mai abracadabrante și neverosimile născociri despre România. După cum se vede ele și-au strămutat câmpul de operațiuni în țara învecinată României.

Fratele geniului. În Norvegia a fost scos săptămâna trecută la pensie un păzitor de far puțin banal. Este vorba de Olef Ibsen, fratele nemuritorului scriitor scandinav. Olef Ibsen e în vârstă de optzeci de ani, dar e încă plin de vigoare. Presa norvegiană îl acuză cu acest prilej pe marele Ibsen de a se fi desinteresat în timpul vieții sale, de fratele său. Faptul poate să fie adevărat. Dar când dramaturgul a compus piesa sa *Solness, constructorul*, el s'a gândit de sigur la fratele său Olef care, în brumele îndepărtate, între aștri și apă, arăta calea navigatorilor. Ce subiect mai ibsenian decât acesta?

Uraganul din România. Joi pe la orele 5 și jumătate s'a deslănțuit în Sinaia un teribil uragan care a făcut adevărate ravagii prin oraș. Sute de pomi au fost dezrădăcinați și aproape toate firele telefonice și telegrafice au fost distruse, făcând imposibilă pentru câteva zile comunicația cu restul țării.

5 cazuri suspecte de holeră în jud. Prahova. Medicul circ. Podgoria (Prahova) a anunțat telegrafic, direcția generală a serviciului sanitar român că cinci cazuri suspecte de holeră s'au ivit în acea localitate. Trei din bolnavi se găsesc vindecați, iar ceilalți doi au fost izolați. S'au trimis dejecțiuni spre analiză la institutul bacteriologic din București. Până în prezent nu se poate încă afirma cu precizie dacă suntem în fața unor cazuri de holeră sau avem de a face cu o simplă intoxicație alimentară. Deși simptomele sunt ale holerei trebuie așteptat rezultatul examenului bacteriologic.

Cutremurul din Turcia. Din Constantinopol se anunță: Puternicul cutremur de pământ simțit la Dardanele și Galiopoli a făcut să se prăbușească și să se crape o mulțime imensă de clădiri cu care ocazie un foarte mare număr de oameni au fost răniți. Morți au fost puțini fiindcă, cutremurul anunțându-se prin câteva zguduiri ușoare, locuitorii au avut timpul să iasă din case înainte ca acesta să devie puternic. Din cauza cutremurului au tăsnit o mulțime de izvoare de apă caldă și omulțime de incendii au izbucnit în diferite părți ale satelor: Chora, Myriphita, Heraclit, Milla și Crasia.

La Cioru, stațiune de cale ferată între Constantinopol și Adranopole, circulația a fost întreruptă, comunicațiile telegrafice și telefonice de asemenea. Domnește o neliniște grozavă. La Adrianopole s'au simțit două noi cutremure, dar n'au avut ca urmări decât crăparea zidurilor câtorva case.

Cutremurul a pricinuit pagube considerabile în Dardanele, unde comunicațiile sunt întrerupte. Legațiunea Greciei din Constantinopol a primit dela flota turcească o radiotelegramă spunând, că consulatul grec din Caliopei s'a prăbușit. Se știe că la Miriofilio ar fi mai mulți morți și răniți.

Agentia Havas află din Constantinopol că un soldat rănit care a sosit din Dardanele, povestește că nu mai rămâne pe țărmurile Dardanelor nici o singură casă de locuit; cartierul general și casărmile s'au prăbușit; ar fi cinci soldați morți și numeroși răniți. Acest soldat confirmă că Sar Keuy și alte sate au fost complet distruse.

Joi au mai fost și alte zguduiri. Populația înspăimântată s'a aruncat în mare.

x Doamna Judita Secula n. Truța fosta directoare a internatului de fete, revenind iarăși la Arad, cu 1 Septemvrie a. c. va reîncepe școala sa privată pentru limbe și eventual cursul complementar pentru băiete, cari n'au terminat clasele civile.

Primește elevi în vipt și pentru educație. Informațiuni mai detaliate la administrație, sau la locuința din Deak-Ferencz 39, Vargaház în decurs de 8 zile.

Un act de vandalism în muzeul din Glasgow. Un act de vandalism a fost făcut în celebra galerie de tablouri din Glasgow: atentatori necunoscuți au sfărâmat geamul care acoprea o celebră frescă de Correggio și au deteriorat un tablou de valoare reprezentând pe Sf. Ioan Botezătorul. Gardianii au găsit la locul atentatului numai un ciocan de care era fixat o pană de mătase. Deoarece, cu puțin înainte se aflau în această sală mai multe dame, se crede că atentatul ar fi fost făcut de vreo sufragetă

Explozie pe câmpul militar din Reism. Pe câmpul militar din Reism s'a produs în timpul unui exercițiu de tir al unui regiment de dragoni o puternică explozie. O bombă de dinamită care se credea că nu mai poate fi întrebuințată a făcut explozie. Colonelul și un căpitan din regiment au fost aruncați în aer și sfâșiati bucăți. Un soldat a fost grav rănit.

Carrițele temperaturii în Spania. În toată Spania se înregistrează o schimbare de temperatură. La coasta de nord-vest ploaia nu mai încetează. În Madrid vremea este foarte schimbăcioasă. În diferite regiuni din Spania, ninge.

Manevrele regale române. Manevrele regale române vor începe la 15 Septembrie v. și se vor termina la 26. În zilele de 27 și 28 se va face desconcentrarea trupelor.

Partidul albastru, care e considerat ca mecanic va fi constituit din corpul II și o divizie de roșiori. Acest partid va începe operațiunile preliminare cu trecerea Dunării la Măcin-Hârsova și va avea concursul escadrei de pe Dunăre și a batalionului de pontonieri.

Partidul de sud va fi constituit din corpul 5 de armată cărui i se va da prin constituire brigadă de cavalerie. Zilele de 18, 19, 20, 21, 22 și 23 vor fi consacrate de o parte și de alta pentru operațiuni preliminare. Zilele de 24 și 25 pentru manevre libere, cu totul libere, și pentru ca aceste manevre libere să se poată face cu folos real pentru armată, operațiunile preliminare sunt indispensabile. Defilarea și revista se face pe platoul de la Nord-Est de Medjidia, unde probabil, prefectura județului va construi o tribună. Tema acestor manevre se poate considera în parte ca o reconstruire a primelor operațiuni din războiul din 1854.

Manevrele din anul acesta au față de celelalte, avantajul că vor pune la contribuție toate elementele principale ale armatei.

Batalionul I de vânători va lua parte activă la manevre, intrând în constituirea diviziei a 2-a de rezervă. Reamintim că în cadrele acestui batalion se găsește A. S. R. principele Carol, pe care vom avea plăcerea a-l vedea comandând efectiv în cadrele acestui batalion, tot așa precum în același batalion, și-a început cariera și a comandat augustul Său tată, cu ocazia manevrelor din anul 1894.

Complotul din Haiti. Din Port au Prince Haiti se anunță că președintele republicii, generalul Lecomte, a fost ucis împreună cu tot anturajul său, printr-un atentat cu dinamită, care a aruncat în aer, prefăcând în ruine, întregul palat.

Lecomte a fost ales președinte al republicii abia anul trecut, după ce predecesorul său său a fost și el ucis prin același mijloc, care e foarte curent în republicele de prin America-centrală.

O telegramă oficială foarte laconică arată că cele petrecute la Port au Prince sunt mult mai grave. Ne aflăm în fața unui atentat care a costat viața a patru sute de oameni.

Pământul — casă de nebuni. Așa are să fie dacă se va adevăra părerea medicului englez dr. Forbes Winslow. Acest medic bazându-se pe date statistice, cari au de an arată o creștere considerabilă a numărului nebulilor, a ajuns la concluzia, că în anul 2212, asadară peste 300 de ani toți locuitorii pământului au să fie nebuni. Dacă se va înșela sau nu medicul Winslow în această concluzie a sa, nu se poate ști. — e fapt constatat însă, că numărul nebulilor crește în continuu. Intre locuitorii Londrei bunăoară, acum cincizeci de ani tot la 575-lea

era nebun, astăzi însă vine un nebun pe 236 de locuitori. În întreaga Anglia erau la anul 1857 treizeci și șase de mii 762 de nebuni, azi numărul lor — după o statistică oficială — s'a ridicat la una sută treizeci și cinci de mii.

Dacă omenirea va înainta tot pe calea aceasta, atunci e verosimilă aserțiunea medicului Forbes Winslow, așa că a 10—12-a generație a strănepoților noștri nu se vor mai supăra zicându-le nebuni, și nu vor mai avea nevoie nici de institute de alienați căci pământul întreg va fi atunci o casă de nebuni.

CRONICA SOCIALA

Trupa Bănuț în Șomcuta.

În 31. ert. au dat în orașul nostru o reprezentație foarte reușită trupa fondului de teatru român de sub conducerea dlui Aurel P. Bănuțiu, la care au participat foarte mulți, atât din loc cât și din jur și chiar și din depărtări mai mari.

Rezultatul poate servi de o dovadă despre succesul acestei manifestări culturale românești și anume:

Au intrat la cassă	Cor. 1054.20
după subtragerea speșelor în sumă de	441.12
s'au predat dlui director artistic	613.08

Au suprasolvit următorii:

Ilustrul domn Gheorghe Pop de Băsești cor. 15. dl Andrei Cosma, Șimleul-Silvaniei 10.—, Dr. Coriolan Pop, Oradea-mare 10.—, Nicolau Nyilvan, Șomcuta-mare 15.—, Emeric Pop, Jibou 5.—, Ioan Gheție, Năsăud 5.—, Dr. Ladislau Gyurko, Jibou 10.—, Aurel Foltinec farmacist, Șomcuta-mare 5.—, Iosif Schiop, Posta 4.—, Dr. Andrei Dobosi, Sătmăr 5.—, Ioan Serbu, Șomcuta-mare 3.—, Augustin Dragoș, Hideaga 5.—, Dr. Simeon Butean, Șomcuta-mare 5.—, Bohățel, dir. de bancă, Băsești 2.—, Hirsch Ignatz, contabil, Șomcuta-mare 5.—, Ioan Moldovan cand. de adv., Dej 5.—, Felician Pap, dentist Baia-mare 3.—, Florian Traian 2.—, Dariu Pop 1.—, Paul Fetti, Jadera 1.—, Dr. Alexandru Rakoczi, Remetea 2.—, Dr. Ioan Sălăgean, Baia-mare 2.—, George Bancos, Selsig 2.—, și Ludovic Man deputat dietal 10.—, Total 123 cor.

Șomcuta-mare, la 8 August 1912.

Cu deosebită stimă:

Gheorghe I. Radocea,

casarul comitetului aranțator.

Dare de seamă și mulțămită publică.

Cu ocaziunea producțiunii teatrale impregnate cu joc a tinerimei române din Voila ținută în 4 August n. 1912 în Voila au încurs de tot 235 cor., din care sumă s'au detras speșele de cor. 195, iar restul de cor. 40 s'au depus spre fructificare la fondul: „Scena Teatrală”.

De plăcută datorie îmi țin a aduce profundele noastre mulțămiri acelor P. T. Domni cari au binevoit a suprasolvi ș. a.: Dr. Daniil Vasu avocat Voila, Teofil Rades, iurist, Berivoii-mici, câte 2 cor. Dna N. Nicoară, Cincul-mare, I. Nețoșian, inv. Beșimbac, George Stan, Făgăraș, Ioan Catona com. de drum Șercaia, G. Ticușan Sâmbăta-inf., P. Coantă preot Cincul-mare, N. Berghea preot Bruin, I. Foltuț student, Avram Eșianu v. notar Poșorta, George Gabor, inv. Voila, Dr. N. Negrea, cand. de adv. D. Negrea iurist Poșorta, Simion Borzea, tehnic, N. Borzea, Viștea-inferioară, câte 1 cor. N. N., Iosif Șuten câte 50 fil. N. N. 40 fil.

Și-a răscumpărat biletul domnul N. Făgărășanu, preot Drăguș: 2 cor.

Comitetul aranțator își împlinește o plăcută datorie, mulțămind celor cari prin participarea lor la această petrecere au contribuit la succesul ei moral și material.

Voila, în 10 August n. 1912.

Serban Șerban,
inv. președinte.

Corul bisericii gr. or. rom. din Zlatna

invită la concertul ce-l va aranja în 15 (28) August 1912 (Ad. Născătoare de D-zeu) în pavilionul hotelului „Glück-auf” (Moldovan) din loc. Inceputul la orele 8 seara. Prețul de in-

trare: Loc I. cor. 2; Loc II. cor. 1.50; Loc III. cor. 1. Venitul curat e destinat în favorul fondului „Reuniunii de cântări”, ce se va înființa.

Programul: C. Porumbescu: „Marșul economilor”. C. Savu: „Frunză verde nimfar”. H. Kirschner: „Măestri și plugari”. A. Bena: „Româmul”. I. Vidu: „Plângerea unei floricele”. A. Bena: „Serenadă”. T. Popovici: „Hategana”. I. St. Paulin: „Marșul dorobanților.”

ECONOMIE.

Știri economice din România.

Chestiunea pășunatului. O importantă lucrare statistică apărută de curind cu privire la pășunatul din România și datorită dlui Valeriu D. Popa dela direcția statistice generale din ministerul de domenii ne dă un tablou al evoluției pășunatului la noi — în 1849, la 1865, în 1901, 1904 și 1910, făcând o împărțire a proporției de întindere după regiuni; din care reiasă că astăzi întinderea pășunatului în țară e cu mult mai mică decât reclamá nevoile actuale ale creșterii vitelor, mai ales în ultima vreme. În urma convenției încheiate cu Austro-Ungaria pentru exportul de carne.

Astfel în 1849, după o lucrare a lui N. Sutu: Notions statistique de la Moldovie, din acea vreme, pășunile ocupau o întindere în Moldova, fără Basarabia, de 325.377 hectare, iar în 1865, pășunile ocupau în Moldova o întindere de 786.590 hectare, iar în țara întreagă, Muntenia cu Basarabia ar fi fost 3,296.237 ha.

După Analele statistice ale României din 1865, ale lui Dionisie Martian, întinderea pășunilor în țară se cifrează la 2,929.582 ha.

În anul 1901 întinderea pășunilor permanente se cifra la numai 1,495.560 ha, iar în anul 1904 la 1,014.015 ha.

Ultimele date statistice ne arată că pășunile ocupau în 1910 în România 1,179.389 de ha.

Aceasta este însă opera proprietarilor noștri de astăzi și în special a arendașilor cari au căutat să stoarcă toată viaga pământului, imputinând pășunatul și căutând să samene ceea ce le putea renta mai mult.

Noua convenție cu Austro-Ungaria va sili, din punctul de vedere al exportului nostru de carne, ca Ministerul de Domenii față cu înmulțirea vitelor să ia măsuri severe și cu privire la înmulțirea terenului pentru pășunat. De altfel și imputinarea creșterii vitelor, cari nu mai aveau acces pe piață, neavând convenția exportării de carne, a fost o cauză a imputinării pășunatului.

Bilanțul Băncii Naționale pe primul semestru al anului 1913, încheiat la 30 Iunie st. v. a. c., arată un beneficiu net de lei 3,035.011.10.

Totalul la activ și pasiv, 867,014.810 și 64 bani.

Regia Monopolurilor Statului a încasat dela 1 Aprilie până la 20 Iunie, 20,701.934 lei. — un plus de 2,250.571 lei față de epoca corespunzătoare din anul trecut.

Intrepozitele. În România întrepozite de mărfuri sunt la Galați, Brăila și București. Ultimele date statistice ale ministerului de finanțe, pe perioada 1901—1910, ne oglindeste progresul traficului nostru în ultimul timp prin aceste întrepozite.

În întâiul rând vin Galații unde în 1901 au intrat 78,963.880 kg., din totalul de 80,464.831 kg., iar în 1910 au intrat 274,008.850, din totalul de 386,983.198 kg.; în al doilea rând vine Brăila unde în 1901 au intrat 1,380.874 kg., iar în 1910 au intrat 110,663.430 kg., și în sfârșit Bucureștii unde în 1901 s'au întrepozitat 120.177 kg., iar în 1910, 2,310.918 kg.

Din mărfurile întrepozitate au ieșit în 1901 pentru consumațiunea internă 26,240.063 kg., iar pentru export 34,915.354 kg., iar în 1910 pentru consumațiunea internă a ieșit 68,975.376 kg., iar pentru reexport 259,964.874 kg.

Intrepozitele din Galați au servit mai cu seamă lemmelor de construcție din esență răsinoase,

lucrate din topor sau cu ferestrăul, produselor animale alimentare, coloniale și cărbuni de pământ. Restul mărfurilor au trecut parte prin Galați, parte prin celelalte întreprinderi.

S'a făcut însă constatarea că deși întreprinderile aduc o mare ușurare comerțului, totuși ele nu sunt destul de întrebuințate.

Să nu aibă și întreprinderile în felul organizației lor de azi oare-cari neajunsuri?

Valoarea producției agricole. Din datele statistice pe ultimii cinci ani se poate vedea cum valoarea producției agricole din România a crescut pe fiecare, înregistrând pe anul 1911 valoarea cea mai ridicată ce s'a înregistrat până azi. Astfel:

1907	743,536.696 lei
1908	967,318.148 lei
1909	1.055,671.115 lei
1910	1.304,609.855 lei
1911	1.394,149.950 lei

Aceasta e cea mai evidentă dovadă a progresului agricol următor ce-l ia România din punct de vedere a valorificării acestei producții.

Desvoltarea serviciului de navigație. Fată de desvoltarea economică repede ce-a luat-o România în toate terenurile, mijloacele de transport arată a fi neîndestulătoare cu toate îmbunătățirile ce se fac pe fiecare zi căilor noastre ferate. De aceea se agită ideea ca paralel cu îmbunătățirile ce se aduc căilor ferate să se dea o mai mare desvoltare și serviciului de navigație, prin *navigabilitatea Prutului, Siretului și Oltului* și poate chiar prin *legarea Bucureștiului de Dunăre*.

În această privință ziarul „Minerva” cu data de Vineri, 27 Iulie, 1912, publică un interesant articol de raportaj din care reproducem spre o mai completă lămurire rîndurile ce urmează:

„S'a emis ideea și pe cât se vede este ideea care a prins ca o parte din sarcinile C. F. R. să se dea în sarcina serviciului de navigație fluvială ce urmează să-și ia o nouă desvoltare. Este vorba de navigabilitatea riurilor cu un bazin mai însemnat ca: Siretul și Oltul deocamdată, fiindcă în ce privește Prutul este de mult navigabil.

Este drept că comisiunea Prutului compusă din câte un reprezentant al Austro-Ungariei, României și Rusiei a discutat asupra necesității unor lucrări pentru adâncirea albiei Prutului, spre a-l putea face util comerțului mare dar Rusia refuzând, s'a hotărât atunci construcția unor vapoare speciale pentru Prut, vapoare cu registru mic.

Totuși așa cum este astăzi Prutul, el deserveste o bună parte din regiunile limitrofe ale Moldovei și Basarabiei.

Serviciile acestui afluent, cu toate defectuoșitățile momentane, sunt imense și destul de apreciate în lumea comercială.

Rămâne de studiat navigabilitatea Siretului și a Oltului; pe cât știm lucrările vor fi re-luate în toamnă.

În legătură cu aceste lucrări azi fac preocuparea corpului nostru tehnic, ar fi posibilitatea de-a înlesni capitalei, resortul activității generale a țării, o ieșire spre Dunăre.

Propunerile sunt diferite, unele ca și altele, tot atât de serioase și de bine studiate.

Este o părere de-a se mări albia Dâmboviței prin abateră în cursul ei a râului Argeș. Propunerea este veche și are sorții ei de isbândă. Se mai ventilează o nouă propunere, cea a construcției unui canal care să lege capitala de Dunăre, această mare arteră de comunicație. Se obiectează însă că lucrările ar fi prea costisitoare.

Acestea sunt faptele, așa cum se prezintă ele azi în stare de proiect”.

A. C-n.

Bibliografie

La Librăria Tribuna se află de vânzare:

Biblioteca Flacăra Nr. 10 **Iubirile lui Napoleon** a 80 fil. + 5 fil. porto.

Ioan Al. Brătescu-Voinesți Intuneric și Lumină. Nuvele și schițe a cor. 2 + 20 fil. porto, recom. 45 fil.

PĂGINI RASLEȚE.

Din scrierile puțin cunoscute ale lui Caragiale.

Ion Brezeanu*)

De I. L. Caragiale.

„Fără pretenție de a decretă talente dar și fără nici o ezitare, eutez a spune: Brezeanu este un extraordinar temperament, o natură desăvârșită de artist, unul dintre rarele fenomene care pun adânc marea lor pe o întregă epocă artistică. Este un Drăgnelici, e un Iulian, un Mateescu: probabil ar putea fi un Millo... Ar putea — dacă... Dar despre acest *dacă*, mai la vale.

Vedeți — nu vorbesc decât de concepțiile lui mari — pe artistul nostru în „Mort fără lumină”, în „Doctorul fără voce”, în „Serisoarea pierdută”, în „Noaptea furtunoasă”, în „Avarul”, și judecați despre minunate bogățiile a invenției lui, varietatea fantaziei lui, puterea stăpână cu care-și făcea palpabile concepțiile. O fibră a ființei lui nu s'astămpără o clipă; toate lucrează potrivit ca într'un traiu adevărat și sincer. Și ce-i ce face să se ridice așa de sus creațiile tânărului artist este dragostea călduroasă cu care el le îmbracă pe toate într'un fel de atmosferă lirică particulară.

Uitați-vă la Sganarelle, stricatul cea de lemnar, cât e de simpatic când, eicălit de nevestă, îi spune fierbând: „Te... bat!” cât e de dragălaș când, seos din fire, chiar o bate! Dar întâlnirea cu dăica? Cu ce admirație nesățioasă o privește! Cum îi strălucesc ochii lăcrimoși și cum își lunge buzele ca de cea mai fină dulceață! cu cât de exaltată galanterie se apropie să-i cerceteze laptele! Dar modul vertiginos cu care vechia slugă de doctor debitează frânturile incoherente de fraze latinești, ce-i sbârâna încă prin minte!

Uitați-vă la nenea Nae Ipingeseu, gravul ipostat din „Noaptea Furtunoasă”, cu cât tuet și cu câtă discreție știe el să cultive amicitia cetățeanului Titirică și stima întregii familii a acestuia! Cu câtă vervă lămurăște pe alicul său asupra binefăcătorilor sufragiului universal, preconizat de tânărul libel Venturiano! Cu câtă seriozitate desleagă el, la sfârșitul piesei, încercătura, când recunoaște pe romanticul publicist, pe care-l admiră prin luminată convingere, — Ipingeseu, acest tip de farsă groasă, se ridică, prin interpretarea sobră și rafinată a lui Brezeanu, la dignitatea adevăratei comedii.

Aceiași favoare o capătă prin interpretarea lui Brezeanu și tipul revoltător de trivial al Cetățeanului turmentat din „Serisoarea pierdută”. Artistul nostru se afirmă și aici ca un talent de elită, confirmând încă clasicul precept că și un monstru uricios, redat de artă, trebuie să placă. Din acel respingător alecolie, Brezeanu face o nesămuit de interesantă intrupare. Are acest Cetățean turmentat atâta dulceață în ochi și pe buze, atâta măsură în mișcări, atâta onestitate și mansuetudine în suflet, încât încețază a mai fi un tip real înjosit; el se ridică sus și ia proporțiile largi și demne ale unui abstract: simbolul unui popor întreg... Uite! În schimbul unei închipuite îndreptări de sufragiu, el este, aci îmbrățișat, aci îmbrincit, când erntenit, când batjocorit, — rînd pe rînd, aplaudat, huiduit, ridicat pe brațe, tăvălit prin noroiu, pupat, bătut, îmbătat și mistificat; arareori, parcă și-ar înțelege lucid ciudata soartă, dar e pe loc iar buimăcit de câte i se întâmplă; măhnit, dar tot glumeț; beat, dar cuminte; vițios, dar cinstit, se supără o clipă de ocazie, pricupând turbure, simte limpede că se face cu dânsul; apoi, reazănd de bunăvoie în amăgire ca într'o ultimă seapare posibilă, urmărește cu tenacitate suprema lui mângăiere, — sămburele mistificării! rădăcina soartei lui! — cantă mereu și fără preget să afle dela măcar cine, până nu se închide urna: „el!... pentru cine votează?... el!” Și în sfârșit, — lumea noastră nu-i atât de rea pe cât se spune! — i se dă mângăierea: se află în sfârșit dela doamna Tra-

*) Continuând cu publicarea câtorva bucăți puțin cunoscute ale lui Caragiale, dau la lumină un admirabil portret pe care îl face Caragiale asupra distinsului societar al Teatrului Național din București dl Ion Brezeanu. Gh. Ch.

hanache pentru cine votează și, triumfător, alcargă să și exerceite, suveranul! dreptul de a stăpâni prin liber sufragiu. Pentru aceea când se serbează victoria electorală, omul ridică din toată inima-i recunoscătoare toastul lui, „în sănătatea eamăi Joitichii, că e damă bună!” Dragostea sinceră cu care Brezeanu își motivează toastul este o culme teatrală. Cu două vorbe spune căld din adâncul sufletului, el pun un fel de pecet morală pe o poemă, poate condamnabilă, pe o operă intelectuală de o moralitate cu drept cuvânt atât de contestată. După toastul lui Brezeanu, un om de inimă nu poate ieși din teatru fără să se împace, ba oarecum chiar să simpatizeze, cu distinsa damă de lume și cu bețivul joserit de căreimă, — două creaturi greșite, rătăcite, vinovate. Dumnezeu știe din ce pricini, dar bune — zic că le place iprocității! — cu siguranță, bune.

Și când face Brezeanu, cu atâta covârșitoare putere, aceste două superioare creațiuni? — Când încă este caldă memoria celor doi mari predecesori — fie-le dânsa totdeauna iubită și respectată! — neuitată Iulian și Mateescu...

Cine poate pătrunde intimile jocuri ale spiritului nostru, captiv subtil în greul trup?

Cu cerbicea încovoată ședeam în fundul unei loji la o reprezentație a „Serisorii pierdute”, gândind la acum vre-o cincisprezece ani. Melancolia lui apucase capul bine cu amândouă mâinile și-mi lungea rar și apăsător fruntea și ochii, cum lunge felina obrazul prăzii pe care o ține suspusă în ghiare, săgetând-o cu privirea până în fundul luminii ochilor. Să mai mă apar?... degeaba. Am închis pleoapele, acoperindu-le cu stânga, și, anețit în întuneric de tortură, am oțtat din adâncul ostenitei inimi. Iar spiritul a trecut atunci printr'unul din acele momente de bizarerie care-i sunt așa de frecvente; neocotind povara atâtor ani și rupând ori ce solidaritate cu trupul chinat, a vrut să se amuzeze. Am simțit — lucru ce nu mi se întâmplă foarte des — că ochii mei sunt uzi: erau balele melancoliei. Tot deodată am auzit pe scenă explicația Cetățeanului turmentat, care aduce „adresantului cu domeniul emoseut”, pierduta serisoare regăsită. Am ridicat mâna de pe ochi și prin perdeaua lor nemedă, sub slaba lumină a lustrului, am văzut alături mea în lojă, am văzut bine pe vechiul meu prieten Mateescu. Am vrut să strig, am dat să fac o mișcare, dar am rămas mut și încercat pe loc, atât de obosit urmarea el desfășurarea priveliștii de pe scenă. Cu ochii-i mari fără clipire, cu degetele înfipite pe rampa de catifea a lojei, cu capul pornit înainte, cu finele lui buze strînse, extaziându-se treptat și transfigurându-se ca sub farmecul unei nespuse bucurii ce i se apropie și-l apucă tot mai mult, Mateescu a urmărit toată scena, și când cetățeanul turmentat a ieșit plecănd triumfător la vot, Mateescu s'a ridicat în picioare și a început să aplaude frenetic... — L'am văzut numai; palmele nu-i sunau... Apoi s'a întors cu fața radioasă către mine, și l'am auzit distinct șoptindu-mi: „Ah! ce frumos!” În sgometul a plauzelor, cortina s'a lăsat; lumina aproape moartă a candelabrelor electrice a reinviat... Mateescu perise de lângă mine — se duse la locul său...

Am alergat pe scenă. L'am îmbrățișat pe Brezeanu cu căldura de care eram capabil acum atâția ani, așa de cald, că, o clipă, n'am putut ști cine e lipit pe pieptul meu — el ori Mateescu.

Fii fericit și vesel acolo unde-i fi, iubite prieten dispărut! Cetățeanul turmentat tot trăiește, e sănătos și bine, și mă însăreținează să-ți spun că, d'aci de departe, te salută grațios.

Va urma.

Mulțămită publică.

Tuturor acelor Prea Stimați domni și doamne cari din incidentul pierderii unicului nostru fiu fost notariu cerebral în Dubesți **Ioan Moldovan**, ne-o condolat prin grai și în scris, le exprimăm mulțămिता noastră pe aceasta cale.

Georgiu Moldovan,
oficiant.

Parascheva Moldovan
inv. în pensiuine.

No 275—1

Redactor responsabil: **Constantin Sava**.

Un candidat de avocat

ori un scriitor bun află aplicare, pe lângă o plată bună la
Dr. Méré Samu,
 avocat în Borosjenü
 (Borosjenü)
 (Me 267—3)

**Mai mulți
 strungari și ghilauari de fer**

găesc ocupațiune permanentă la **Frații Schiel,**
 fabrică de mașini Brașov. (Si 263—6)

O absolventă

a școlii comerciale superioare române din Brașov
 caută un post la vre-o bancă românească. Primește
 condițiune și în România. Scrierile să se adre-
 seze Administrației noastre.

(U 273—5)

**Gustați
 Berea SLEPING-car
 din fabrica „Bragadiru”.**

Ba 116—280

**Covoare
 veritabile din Persia.**

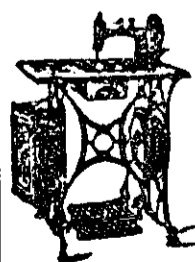
Un mare magazin din Constantinopol a
 trimis spre vedere o colecție mai mare de
 covoare veritabile din Persia. Covoarele se
 pot vedea în prăvălia mea vre-o 15—20
 zile, fără obligament de a cumpăra.

Bruckner Lipót

vanzător de mobile (Palatul Neuman).
 (S 276—4).

(Ka 31—52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer”
 calitate bună pentru femei
 cu 60 K (karikahajós) tot
 pentru femei 84 K., cen-
 tralbobin 94 K., cu 5 cutii
 din oricare soi 110 K.,
 cu luntre scufundătoare
 (sülyeszű karikahajós) —
 centralbobin fără sunet,
 artistic înscrise, un adevă-
 rat decor pentru casă cu
 130 cor. precum și blefelete cu 104 cor.
 pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK
 Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40
 R-vanzătorilor le dau rahat. — Cata-
 log la cerere trimis gratis și franco.

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-
 comodat și școlilor ajutate din partea statului,
 conținând tipăriturile: *ziuar de primărie, ziuar de
 frecvență și progres, ziuarul materialului pro-
 pus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consem-
 narea manualelor încheiate, date statistice des-
 pre școlari, învățător și școală,* se află spre vân-
 zare la **Librăria diocezană din Arad.** Prețul unui
 exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., —
 dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6
 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.
 (Li 243—8)

Kratochvill Ágoston
 turnătorie de lucrări de artă și firme
 Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.
 Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
 Nr-ul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
 (Notă Clearing).
Table de firmă vărsate din bronz
 și zinc
 pentru oficii, medeci, avocați, ingi-
 neri, arhitecți, execută frumos și
 modern. Cea mai mare fabrică în
 bransa aceasta în Ungaria.
 — *Prețuri de fabrică.* —
 Correspondență în limbile maghiară și germană
 (Ka 143—30)

Petru Moga
 pantofar pentru domni, dame și ortoped
 Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.
 [lângă farmacia Biró].
 Execută după cea mai nouă modă și
 din materialul cel mai excelent totfelul
 de **ghete** pentru **domni,**
dame și copii, precum
 și **ghete** pentru picioare
 suferinde, cu prețurile
 cele mai moderate.
 (No 138—30)

MANDEL ZSIGA
 orologier gluvaergiu-optic
DÉS—FÖTÉR
 Sucursala Gyulafehérvár
 Cel mai mare depozit
 de tot felul de ciornice
 de aur și argint precum
 și ciornice de metal
 și nickel. Articuli de ar-
 gint de China Berndor-
 fer Cristofle și tacâmuri
 de argint. Ochelari și
 zwickuri de Rath-nov.
 Articole optice de aur
 și argint Gramofioane
 și plăci. — Reparaturi
 solide și ieftine. Ser-
 vicii conștiincioase. Prețuri moderate.
 (Ma 182—30)

ATELIERUL DENTISTIC
 ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața
 SZABADSÁG-tér.
Garnituri de dinți fără pod,
 pe cari cu abateră dela sistemul
 vechi nu le mai lucrăm din cauză,
 ci din cele mai nouă materii in-
 ventate, cari sunt fără nici un
 miros și gust. nu se tocesc și
 nu se frâng
Lucrări în aur și platină executăm
 pe lângă prețurile cele mai moderate.
med. BERTALAN KURZER și
ERNŐ VIDOR de Márfta.
 (Ku 134—30)

**Stoboare de
 sârmă**
tari și trainice!
 Fabricație de prima calitate.
 In atenția arhitecților, agronomilor, proprie-
 tarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri
 de vânătoare etc. (Ke 84—30)
KLEIN ISTVÁN,
 fabrică pentru împletituri de sârmă,
 Szeged, Kelemen utca 4 sz.
 Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru
 mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru
 case și vile, împreună cu uși și porți puternice.
Cele mai frumoase rețele!
 Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip
 (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru
 schintei, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru
 boi și stouri pentru ferești de ori-ce mărime.
Prețuri ieftine! — Serviciu prompt
 Prospect de prețuri trimis gratis.

KISS JÁNOS
 fabricant de cuptoare și magazin de cu-
 ptoare de lut
 Alba-Iulia (Gyulafehérvár)
 □ □
 Recomandă on. public din
 loc și jur magazinul lui
 bogat asortat cu *cuptoare*
 de olano și maiolică,
 sigure de foc, în stil
 modern și în diferite cu-
 lori, cu aparat de fert în
 grabă, 25% economie în
 material de încălzit. —
 Pregătește, reparază și
 elădește *căminuri* și *vetre*
 de fier. Comandele
 din provincie se execută
 grabnic, punctual și cu
 prețuri convenabile, pe
 lângă garanția de 2 ani.
 □ □
 Ki 122 60

ANUNȚURI
 se primesc cu prețuri
 moderate la administra-
 ția ziarului acesta. :-

De neintrecut!

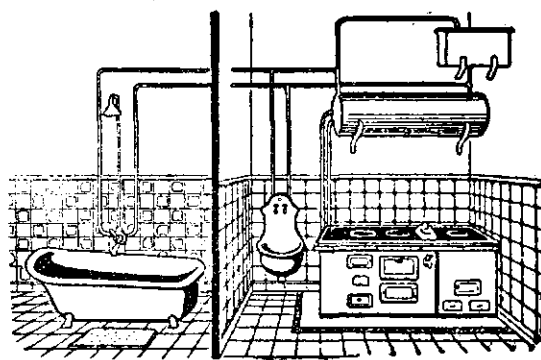
Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, danțele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

(La 15—60)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalații de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n-au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

(VI 159—60)

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și fier. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

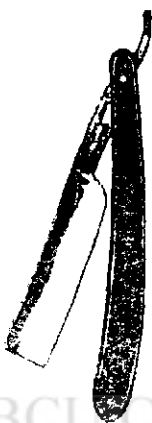
KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

Ku 30—50) SZATMÁR,
casa-l évay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor scotesc taxa numai pentru 5.

TRIUMFUL INDUSTRIEI UNGUREȘTI DE FER ȘI METAL!

Prima fabrică ungurească de autogen și aranjamente de lipit și tăiat a lui

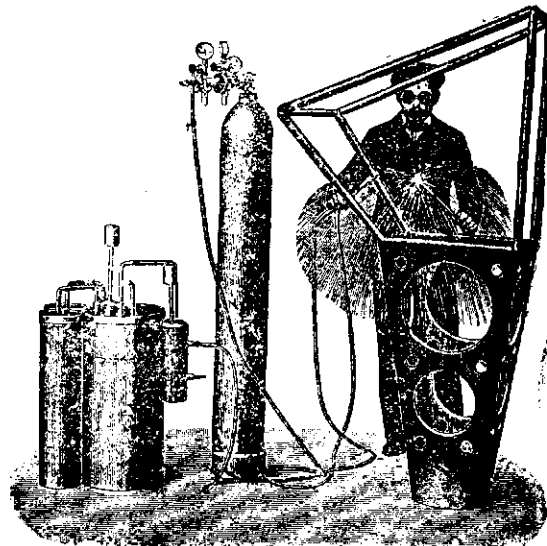
Körmendy Ferencz

BUDAPESTA, Strada Dálnok nr. 3.
Telefon 20—59.)

Expediază aranjamente pentru lipit și tăiat sistem propriu. Aranjamentele acestea speciale se pot întrebuița pentru lipirea și tăierea oricărui metal.

== Invenție maghiară! ==

Execută: rezervorii de apă, boilere, încălzitoare, cazane, precum lipirea obiectelor de fier, oțel și alte metale, atât în loc ca și'n provincia. Instrucții pentru lucrarea practică a lipitului se dau gratis.

(Ko 199—120)

KIKTA ISTVÁN, M. Jar. d. pl. Budapest, VII. Kozsoru-u. 17.
Imi iau îndrăzneala a atrage atenția on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică, verande și sufragerii.
Mai departe plumbuit de artă, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în bransa aceasta.

Ki 41—

Pregătesc

(Ma 146—30)

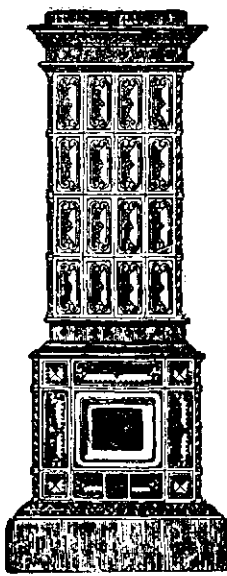
cuptoare de teracotă,

căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cuptoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

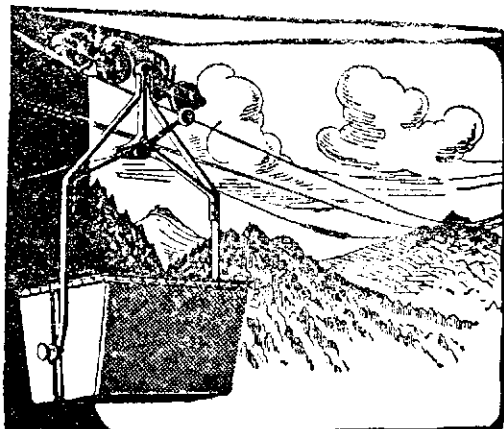
Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca nr. 16.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,
VI., PALOTAI-UT 15—11.

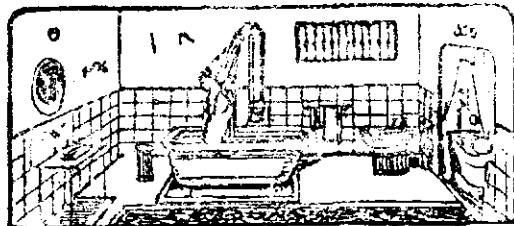
Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisiuni brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânhii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

(La 40—30)

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.
Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galvanerie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

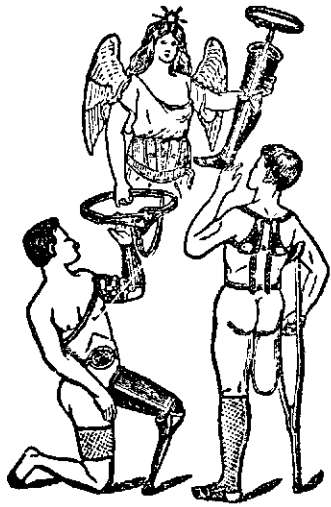
Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.
(Le 29—100)

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandaje

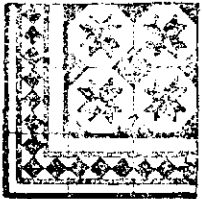
picloare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțee, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente preservative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

(Ma 131-60)

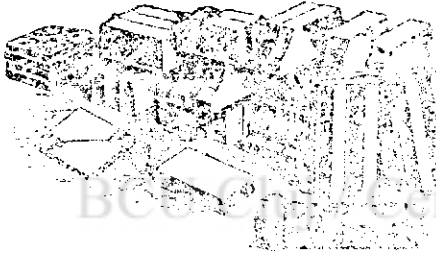

Mandler János

întreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscare peretilor umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz“, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vâlale executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

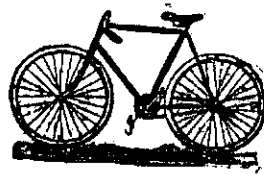

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: case de bani, biciclete, mașini de cusut, gramfoane și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56-30)

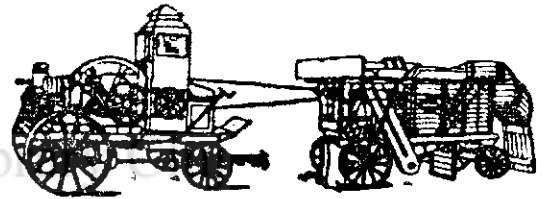
I 192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

Reuniunea română de înmormântare din Sibiu

recomandă cu toată căldura binevoitoare atențiuni a numărului nostru public din Sibiu și din provincie

întreprinderea proprie de înmormântări

bogat sortată cu tot soiul de obiecte trebuincioase la înmormântări, între cari sicriuri, cununi, acoperitoare, ghetă (păpuși), felinare, cruci, care funebre, etc. etc.

Prăvălia Reuniunii

Strada Quer Nr. 3.

(casa fabricantului G. Moess) se găsește sub îngrijirea dlui **Ioan Roman** (patronul salonului de barbierie din strada Quer — Poplăcii-mici — nr. 4), care stă la dispoziție în toate afacerile privitoare la înmormântări, fie în Sibiu, fie la transportarea de morți afară de Sibiu.

Înmormântări se fac de clasa I, II și III. Înmormântarea membrilor răposați ai Reuniunii se face cu preț redus! Comandele se îndeplinesc cu prevenire și cu toată punctualitatea. :: Întreprinderea se îngrijește de trăsuri, de tot soiul de tipărituri, ca redactarea și tipărirea anunțelor funebre, etc. etc.

Cum venitul curat al întreprinderii e menit să înmulțească fondul „Azilului” pentru adăpostirea orfanilor și neputincioșilor noștri scăpați, preoțimea, dascălimea și ceilalți cărturari ai noștri, sunt rugați a stărui pentru înscrierea de membri la Reuniune cu taxa de cor. 2 de înscriere și 60 bani după cazul de moarte al câte unui membru și pentru a se folosi de întreprinderea noastră în cazuri de înmormântări.

Pentru biroul Reuniunii:

Pant. Lucața, Romul Perian, Vic. Tordășan

prezident-director

casar

secretar.

Re 197-5

Cluj, luna August 1912.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că am preluat

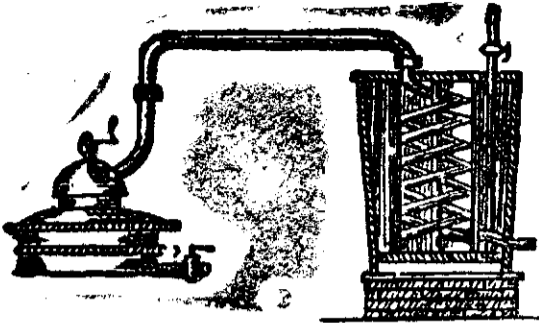
atelierul de croitorie

a firmei **Petricaș și Anca** din Cluj și bazat pe praxa mea îndelungată în primele ateliere din capitală mi-am aranjat atelier propriu în **Cluj-Kolozsvár (piața Mátyás Király nr. 12)** unde efectuează orice comande de vestimente pentru domni, în forma cea mai modernă, satisfăcând și cele mai rafinate gusturi. Magazin permanent de materii engleze pentru toate sezoanele. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină bine croită. La comande peste 3 rânduri de vestimente merg în persoană în provincie ori unde.

Cu toată stima:

AUREL PETRICAȘ croitor

CAZANE pentru ferberea rachiului

Aranjamente
pentru fabrici de
SPIRT.

MAȘINI pentru stre-
curatul vinului și pen-
tru opărire vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile
de plătire!

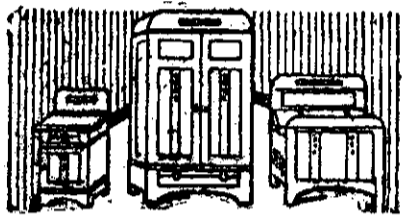
MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea
mea în temnița din Aiud, fa-
briță de mobile nou aranjată
și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre

Urmașul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia
(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele
mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și ca-
mere, covoare, perdele și înălțoare de masă, matrațe de
fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și con-
știentios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabili-
tatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

La 118 30

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea
sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârçiuri, arsuri, apăsare
în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc.

folosește:

Purgativul de fier (epohajtó) de
Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

(Ro 227-104)

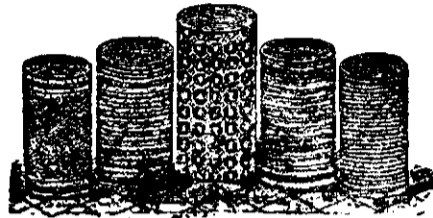
Fără nici un obllgament de a cumpăra vă prezentăm cea
mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model
de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două co-
lori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet
de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de co-
voare și întreprindere de
aranjament pentru birouri
din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herczeg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare com-
pletă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza
unui legământ anual. Lucrări de doctilografie, copieri cu
ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai
ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fa-
bricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare
se vând covoare veritabile de
Persia, Smirna și totfelul de
covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129-104)

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU
LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage
atențiunea on. public asupra
prăvăliei noastre nouă și cu
totul modernă, înzestrată cu
marfa cea mai solidă și fină
din patrie și străinătate, și
astfel aranjată, încât suntem
în plăcuta poziție de a sa-
tisface toate cerințele onor.
public. În special suntem în
plăcuta poziție a recomanda
on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de
ghete pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de bine-
voitorul sprijin suntem

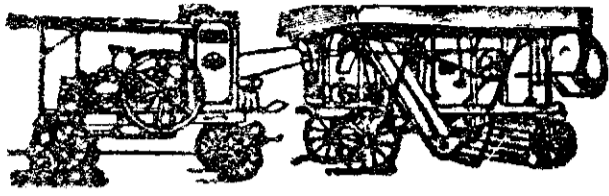
Cu stimă:

Cintea și Hau

Cl 99 60

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICA DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin, Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!
(La 246)

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cinci fabrici cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

Onorate Domnule!

Cunoscând muetele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1912 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgentez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu dragă înțelegere în Budapesta pe aceia, cari vin să vadă frumusețel și cu afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tofelul de galițe, ouă, miei, porci, oi, vite mari, porci, lână, piei, iepuri, — mai departe mere pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fân, mohor, lemne, păduri, moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros vă trimit în fiecare săptămână un „Aviz“ săptămânal despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amănunt cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul Dv. este, dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă v-ați dus în Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici, și vă conduc pe la fabrici să vă alegeți mașine, motoare, mori, ferestre, automobile etc. Grijesc ca să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, decât aceea, ce am hotărât și cum am tocmnit.

Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini prin agenți străini, au fost înșelați înșelând contracte a căror conținut nu l-au cunoscut neștiind țărani români ungurește.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenturi de mașine, drept din mâna primă să-și cumpere cele trebuincioase, și să-l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese. — Vă ofer serviciul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să-mi alăturați o mareă poștală.

Cu stimă:

L. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8,
in Buda, lângă podul „Margithid“. (O 244—2)

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA“ SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

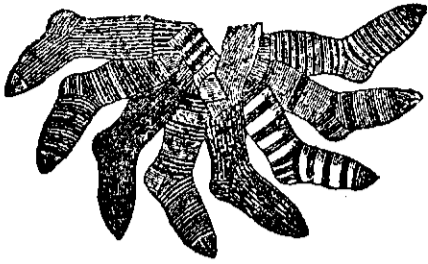
Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.	K.	5,003.540 78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801 12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anulului 1910	(foc	119,830.692 —
	(viață	11,020.266 —
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317 —

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Cumpărați fabricație indigenă!

CARL HEMPER

și fiul,

prăvălie de tricouri și împletituri,

SIBIU, strada Kempel 9.

Recomandă fabricațiile sale pentru cari garantează anume: ciorapi, călțuni, mănuși, jachete pentru dame și copii, ciorapi pentru turiști din păr de capră, haine de copii și alte multe lucruri:

Ciorapi se pregătesc ieftin și bine.

En gros.

He 73-80

En detail.

H. Miklós J.

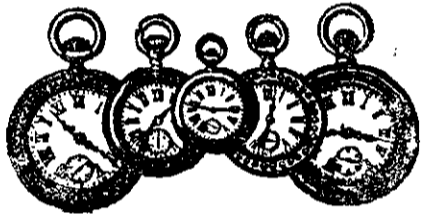
(M 12-60)

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispergasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

CIASORNICE

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

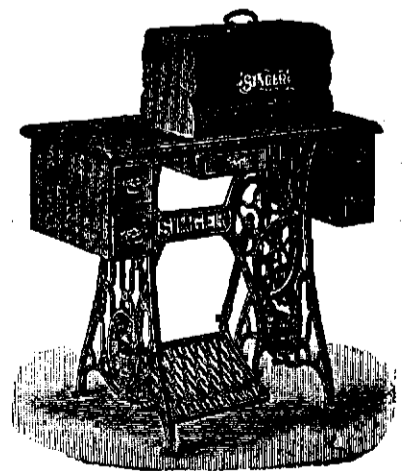
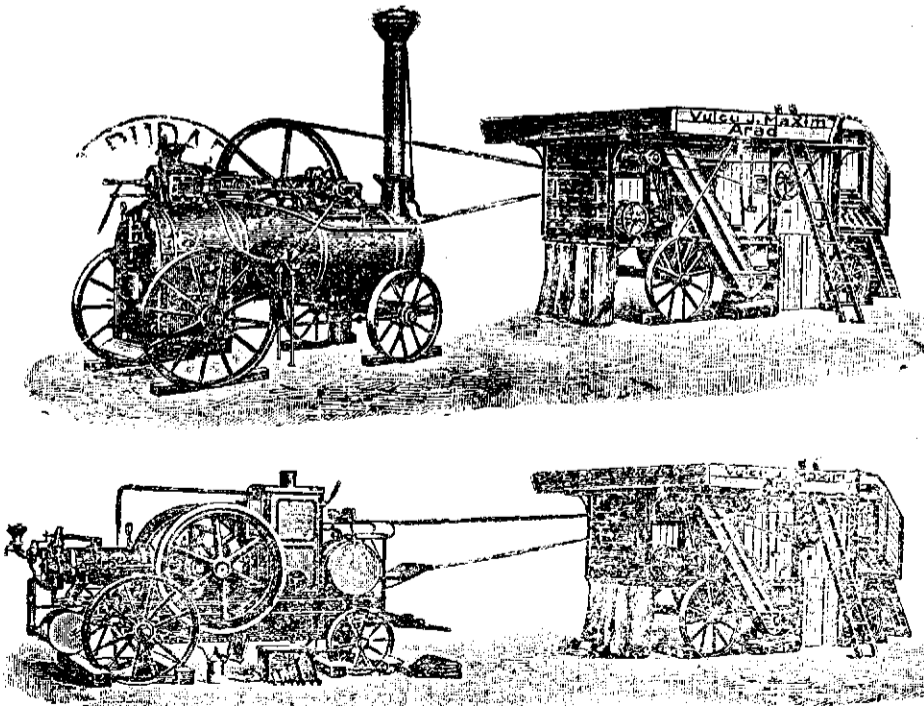
(Li 19-52)

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Ceraic din America, mașini de cosit nutreț și Garnituci compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, nusoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Vu 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câțiva învățăcei din casă bună cu 2-3 clase gimnaziale angajez.